

מחברת עבודה זרה - ב

מסכת עבודה זרה פרק ב

(כב,א) משנה: אין מעמידין בהמה בפונדקאות של גוים, מפני שחשודין על הרביעה. ולא תתייחד אשה עמהן, מפני שחשודין על העריות. ולא יתייחד אדם עמהן, מפני שחשודין על שפיכות דמים

(כב,ב) גמרא: {ורמינהי: לוקחין מהן בהמה לקרבן, ואין חוששין, לא משום רובע, ולא משום נרבע, ולא משום מוקצה, ולא משום נעבד ~ בשלמא מוקצה ונעבד - אם איתא דאקצייה ואם איתא דפלחיה, לא הוה מזבין ליה - אלא רובע ונרבע, לחוש!?

אמר **רב תחליפא** אמר **רב שילא בר אבינא** משמיה **דרב:** גוי חס על בהמתו שלא תעקר {התינח נקבות - זכרים מאי איכא למימר?!} אמר **רב כהנא:** הואיל ומכחישין בבשר!

{אלא הא דתניא: לוקחין בהמה מרועה שלהן - ליחוש דלמא רבעה לה?!} ארועה שלהן מתיירא משום הפסד שכר! {אלא הא דתניא: אין מוסרין בהמה לרועה שלהן - לימא: רועה שלהן מתיירא משום הפסד שכרו?!} אאינהו, דידעי בהדדי, מרתתי - אנן, דלא ידעינן בהו, לא מרתתי ~ אמר **רבה:** היינו דאמרי אינשי: "מכתבא גללא בזע רגלא בחבריה ידע"

{אי הכי, זכרים מנקבות לא ניזבון, דחיישינן דלמא מרבעא ליה עילוה!} כיון דמיגרי בה, מרתתא! {אלא הא דתני **רב יוסף:** ארמלתא לא תרבי כלבא, ולא תשרי בר בי רב באושפיזא - בשלמא בר בי רב, צניע לה - אלא כלבא, כיון דמיגרה בה, מרתתא?!} כיון דכי שדיא ליה אומצא, ומסריך אבתרה, מימר אמרי אינשי: האי דמסריך אבתרה, משום אומצא דקא מסריך!

נקבות אצל נקבות, מאי טעמא לא מייחדינן? אמר **מר עוקבא בר חמא:** מפני שהגוים מצויין אצל נשי חבריהן, ופעמים שאינו מוצאה, ומוצא את הבהמה ורובעה ~ ואיבעית אימא: אפילו מוצאה נמי, רובעה! דאמר מר: תביבה עליהן בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן! דאמר **ר' יוחנן:** בשעה שבא נחש על חוה, הטיל

מחברת עבודה זרה - ב

בה זוהמא! {אי הכי, ישראל נמי! ישראל, שעמדו על הר סיני, פסקה זוהמתן - גוים, שלא עמדו על הר סיני, לא פסקה זוהמתן

גאיבעיא להו: עופות מאי? אתא שמע: דאמר **רב יהודה** אמר **שמואל** משום **רבי חנינא**: אני ראיתי גוי שלקח אווז מן השוק, רבעה, חנקה, צלאה, ואכלה! ואמר **ר' ירמיה מדיפתי**: אני ראיתי ערבי אחד, שלקח ירך מן השוק, וחקק בה כדי רביעה, רבעה, צלאה, ואכלה!

(כג,א) <<**רבינא** אמר: לא קשיא! - הא לכתחלה, הא דיעבד! גומנא תימרא דשאני בין לכתחלה בין לדיעבד? >>דתנן: לא תתייחד אשה עמהם, מפני שחשודין על העריות ~ורמינהו: האשה שנחבשה בידי גוים - על ידי ממון, מותרת לבעלה - על ידי נפשות, אסורה לבעלה! ~אלא לאו שמע מינה: שאני לן בין לכתחלה לדיעבד! {ממאי?} דלמא לעולם אימא לך: אפילו דיעבד נמי לא! והכא היינו טעמא, דמתיירא משום הפסד ממונו! ~תדע, דקתני סיפא: על ידי נפשות, אסורה לבעלה! - ותו לא מידי!

<<**רבי פדת** אמר: לא קשיא! - הא רבי אליעזר, הא רבנן! דתנן גבי פרת חטאת: **ר' אליעזר** אומר: אינה נקחת מן הגוים. **וחכמים** מתירין ~מאי? לאו בהא קמיפלגי, דר' אליעזר סבר: חיישינן לרביעה, ורבנן סברי: לא חיישינן לרביעה {ממאי?} דלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה, והכא היינו טעמא דרבי אליעזר כדרב יהודה אמר רב, דאמר **רב יהודה** אמר **רב**: הניח עליהן עודה של שקין, פסלה; ובעגלה, עד שתמשוך בה - מר סבר: חיישינן, ומר סבר: לא חיישינן כלא סלקא דעתך - משום ניחא פורתא, לא מפסיד טובא! {הכא נמי, לימא: משום הנאה פורתא, לא מפסיד טובא! אהתם, יצרו תוקפו!

מחברת עבודה זרה - ב

{ודלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה, והכא היינו טעמא דר' אליעזר כדתני שילא, דתני **שילא**: מאי טעמא דר' אליעזר? (במדבר יט) "דבר אל בני ישראל ויקחו אליך" - בני ישראל יקחו, ואין הגוים יקחו! לא סלקא דעתך! דקתני סיפא: וכן היה **רבי אליעזר** פוסל בכל הקרבנות כולן - ואי סלקא דעתך כדתני שילא, בשלמא פרה - כתיב בה "קיחה" - אלא כולהו קרבנות, "קיחה" כתיב בהו?!

{ודלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר (**כג,ב**) אלא בפרה, דדמיה יקרין, אבל בשאר קרבנות, מודו ליה?! אאלא הא דתניא "לוקחין מהן בהמה לקרבן", מני?! לא ר' אליעזר ולא רבנן! <ועוד תניא בהדיא: מאי אותיבו ליה חברוהי לר' אליעזר (ישעיהו ס:ז) "כל צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישרתונך יעלו על רצון מזבחי"

עד כאן לא פליגי אלא בחששא, אבל היכא דודאי רבעה, פסלה!

^ שמע מינה דפרה קדשי מזבח היא, דאי קדשי בדק הבית, מי מיפסלא בה רביעה?! <שאני פרה, ד"חטאת" קרייה רחמנא {אלא מעתה תיפסל ביוצא דופן! ~ וכי תימא: הכי נמי! - אלמה תניא: הקדישה ביוצא דופן, פסולה. **ור' שמעון** מכשיר ~ וכי תימא: ר' שמעון לטעמיה, דאמר: יוצא דופן ולד מעליא הוא - והאמר **ר' יוחנן**: מודה היה ר' שמעון לענין קדשים, שאינו קדוש!

|<אלא שאני פרה, הואיל ומוס פוסל בה, דבר ערוה ועבודה זרה נמי פוסל בה! דכתיב: (ויקרא כב) "כי משחתם בהם מוס בס", ותנא **דבי ר' ישמעאל**: כל מקום שנאמר "השחתה", אינו אלא דבר ערוה ועבודה זרה! - דבר ערוה, דכתיב: (בראשית ו) "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ"; ועבודה זרה, דכתיב: (דברים ד) "פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל" - והא פרה נמי, הואיל ומוס פוסל בה, דבר ערוה ועבודה זרה פסלי בה!

מחברת עבודה זרה - ב

גופא: תני **שילא**: מאי טעמא דרבי אליעזר? דכתיב: (במדבר יט)
"דבר אל בני ישראל ויקחו" - בני ישראל יקחו, ואין הגוים יקחו! {אלא מעתה: (שמות כה) "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" - הכא נמי: דבני ישראל יקחו, ואין הגוים יקחו ~ וכי תימא: הכי נמי - והאמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: שאלו את ר' **אליעזר**: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה גוי אחד לאביו באשקלון, ודמא בן נתינה שמו! פעם אחת בקשו ממנו אבנים לאפוד (**כד, א**) בששים רבוא שכר - **רב כהנא** מתני: בשמונים רבוא - והיו מפתחות מונחות תחת מראשותיו של אביו, ולא צערו <"אבני שהם" הפסיק הענין! {והא "ואבני מלואים" כתיב, דהדר ערביה! {ועוד, קתני סיפא: לשנה אחרת, נולדה לו פרה אדומה בעדרו. נכנסו חכמי ישראל אצלו. אמר להם: "יודע אני בכס שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי! עכשיו, איני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל אבא!" אהתם, על ידי תגרי ישראל זבון!

{ורבי אליעזר לא חייש לרביעה?! והתניא: אמרו לו לר' אליעזר: *מעשה, ולקחיה מן הגוי, ו"דמא" שמו, ואמרי לה: "רמץ" שמו?! *אמר להן **רבי אליעזר**: משם ראייה?! ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה! ארבי אליעזר, תרתני אית ליה - קיחה, וחייש נמי לרביעה!

אמר מר: ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה - וניחוש דלמא רבעי לאמא כי הוה מעברה?! דאמר **רבא**: וולד הנוגחת אסורה - היא וולדה נגחו; וולד הנרבעת אסורה - היא וולדה נרבעו?! אאימא: ישראל היו משמרין אותה משעה שנוצרה! { וניחוש דלמא רבעוה לאמא מעיקרא?! דתנן: כל הפסולין לגבי מזבת, ולדותיהן מותרין. ותני עלה: ר' **אליעזר** אוסר ~ הניחא

מחברת עבודה זרה - ב

לרבא, דאמר **רבא** אמר **רב נחמן**: מחלוקת כשנרבעו כשהן מוקדשין, אבל כשהן חולין, דברי הכל מותרין! ~אלא ל**רב הונא בר חיננא** אמר **רב נחמן**: מחלוקת כשנרבעו כשהן חולין, אבל כשהן מוקדשין, דברי הכל אסורין - מאי איכא למימר?! <אימא: ישראל היו משמרין אותה לאמא משעה שנוצרה! >וניחוש דילמא רבעוה לאמא דאמא?! <כולי האי לא חיישינן!

אמר מר: ישראל היו משמרין אותה משעה שנוצרה - <מנא ידעינן?! >אמר **רב כהנא**: כוס אדום מעבירין לפניה בשעה שעולה עליה זכר! <אי הכי, אמאי דמיה יקרין?! >אהואיל ושתי שערות פוסלות בה! <ומאי שנא דידהו?! >אמר **רב כהנא**: במוחזקת!

יתיב ר' **אמי ורבי יצחק נפחא** אקלעא דר' יצחק נפחא. פתח חד מינייהו ואמר: וכן היה ר' אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן. פתח אידך מינייהו ואמר: <מאי אותיבו ליה חברוהי לר' אליעזר? > - (ישעיהו ס) "כל צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישרתונך יעלו על רצון מזבחי" אמר להן ר' **אליעזר**: כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא!

אמר **רב יוסף**: מאי קרא? - (צפניה ג) "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה'" <אמר ליה **אביי**: >ודלמא מעבודה זרה הוא דהדור בהו?! <אמר ליה **רב יוסף**: >"לעבדו שכם אחד" כתיב!

רב פפא מתני הכי, ו**רב זביד** מתני הכי. ותרוייהו אמרי: וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות. ותרוייהו אמרי: ומאי אותיבו ליה חברוהי לרבי אליעזר? - "כל צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישרתונך יעלו על רצון מזבחי" אמר **רבי אליעזר**: כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא! ומאי קראה? "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה'" <מתקיף לה **רב יוסף**: >ודלמא

מחברת עבודה זרה - ב

מעבודה זרה הוא דהדרי בהו!?! <אמר ליה **אביי**: "לעבדו שכס אחד" כתיב!

{מיתבי: (שמות י) "ויאמר משה גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות" <קודם מתן תורה שאני!

{תא שמע: (שמות יח) "ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלהים" איתרו נמי, קודם מתן תורה הוה! {הניחא למאן דאמר יתרו קודם מתן תורה הוה, אלא למאן דאמר (**כדב**) יתרו לאחר מתן תורה הוה, מאי איכא למימר?! | <אלא יתרו מישראל זבן!
{תא שמע: (שמואל א טו:טו) "ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר¹ למען זבוח לה' אלהיך" <מאי "מיטב"? דמי מיטב! {ומאי שנא מיטב?! <כי היכי דליקפץ עליהן זבינא!

{תא שמע: (שמואל ב כד:כב) "ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך הטוב בעיניו ראה הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים"?! <אמר **רב נחמן**: ארונה גר תושב היה!

{מאי "מוריגים"? <אמר **עולא**: מטה של טורביל! {מאי "מטה של טורביל"? <עיזא דקורקסא דדיישן {אמר **רב יוסף**: מאי קרא? (ישעיהו מא) "הנה שמתיד למורג חרוץ חדש בעל פיפיות תדוש הרים ותדוק וגבעות כמוץ תשים!"

{מיתבי: (שמואל א ו) "ואת הפרות העלו עולה לה'?! <אהוראת שעה היתה! ~הכי נמי מסתברא, דאי לא תימא הכי, עולה נקבה מי איכא?! {ומאי קושיא?! דלמא בבמת יחיד, וכדרב אדא בר אהבה, דאמר **רב אדא בר אהבה**: מנין לעולה נקבה, שהיא כשרה בבמת יחיד? שנאמר: (שמואל א ז) "ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה" {ויעלהו" זכר משמע! <אמר **רב נחמן בר יצחק**: "ויעלה" כתיב!

1 לפננו נוסף: "המשנים והכרים ועל כל הצאן" ואינו בפסוק

מחברת עבודה זרה - ב

ר' יוחנן אמר: גבול יש לה - פחותה מבת שלש שנים, נעקרת - בת שלש שנים אינה נעקרת

איתיביה כל הני תיובתא - שני להו: פחותה מבת שלש שנים
{תא שמע: "ואת הפרות העלו עולה לה' " <בפחותה מבת שלש שנים!
שנים!

{מתקיף לה **רב הונא בריה דרב נתן**: אם כן, היינו "ואת בניהם כלו בבית" - פחותה מבת שלש שנים² מי קא ילדה?! והתנן: פרה וחמור, מבת שלש ודאי לכהן - מכאן ואילך, ספק ~אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא

(שמואל א ו) "וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש במסלה אחת הלכו הלך וגעו ולא סרו ימין ושמאל" - גמאי "וישרנה"?
<אמר **ר' יוחנן** משום **ר' מאיר**: שאמרו שירה <**אורב זוטרא בר טוביה** אמר **רב**: שישרו פניהם כנגד ארון ואמרו שירה

גומאי שירה אמרו? <אמר **ר' יוחנן** משום **ר' מאיר**: (שמות טו) "אז ישיר משה ובני ישראל" <<**אור' יוחנן** דידיה אמר: (ישעיהו יב) "ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו הזכירו כי נשגב שמו" <<<**אור' שמעון בן לקיש** אמר: מזמורא יתמא (תהילים צח) "מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו" <<<<**אור' אלעזר** אמר: (תהילים צט) "ה' מלך ירגזו עמים" <<<<<**אור' שמואל בר נחמני** אמר: (תהילים צג) "ה' מלך גאות לבש" <<<<<<**אור' יצחק נפחא** אמר: "רוני רוני השיטה, התנופפי ברוב הדרך, המחושקת בריקמי זהב, המהוללה בדביר ארמון, ומפוארה בעדי עדיים"

רב אשי מתני לה להא דר' יצחק נפחא³ אהא: (במדבר י) "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' " - ג' ישראל מאי אמרו? <אמר

2 לפננו נוסף: "ופחותה מבת ג' שנים", ורש"א מחקו
3 לפננו חסר וגם להלן

מחברת עבודה זרה - ב

ר' יצחק נפחא: "רוני רוני השיטה, התנופפי ברוב הדרך, המחושקת בריקמי זהב, המהוללה בדביר ארמון, ומפוארה בעדי עדיים"

אמר **רב:** כמאן קרו פרסאי לספרא "דביר"? מהכא: (שופטים א) "ושם דביר לפנים קרית ספר" אמר **רב אשי:** כמאן קרו פרסאי לנידה "דשתנא"? מהכא: (בראשית לא) "כי דרך נשים לי"

(כה,א) (יהושע י) "וידום השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו הלא היא כתובה על ספר הישר" - גמאי "ספר הישר"? אמר **ר' חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן:** זה ספר אברהם יצחק ויעקב, שנקראו "ישרים", שנאמר: (במדבר כג) "תמות נפשי מות ישרים" גוהיכא רמיזא? <בראשית מח> "וזרעו יהיה מלא הגוים" - גאימתי יהיה מלא הגוים? בשעה שעמדה לו חמה ליהושע! "ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים" - גוכמה? אמר **ר' יהושע בן לוי:** עשרים וארבעה שעי - אזיל שית, וקם שית, אזיל שית, וקם שית - כולה מלתא כיום תמים <<**ר' אלעזר** אמר: שלשים ושית - אזיל שית, וקם תריסר, אזיל שית, וקם תריסר - עמידתו כיום תמים <<**רבי שמואל בר נחמני** אמר: ארבעים ושמונה - אזיל שית, וקם תריסר, אזיל שית, וקם עשרים וארבעה - שנאמר: "ולא אץ לבוא כיום תמים" - מכלל דמעיקרא לאו כיום תמים הוה

איכא דאמרי: בתוספתא פליגי - <**ר' יהושע בן לוי** אמר: עשרים וארבעה - אזיל שית, וקם תריסר, אזיל שית, וקם תריסר - עמידתו כיום תמים <<**ר' אלעזר** אמר: שלשים ושש - אזיל שית, וקם תריסר, אזיל שית, וקם עשרים וארבעה - "ולא אץ לבוא כיום תמים"⁴ <<**ר' שמואל בר נחמני** אמר: ארבעים ושמונה - אזיל שית, וקם עשרים וארבעה, אזיל שית, וקם עשרים וארבעה -

4 ב"ח מוסיף: "מכלל דמעיקרא לאו כיום תמים"

מחברת עבודה זרה - ב

מקיש עמידתו לביאתו - מה ביאתו, כיום תמים - אף עמידתו
כיום תמים

תנא: כשם שעמדה לו חמה ליהושע, כך עמדה לו חמה למשה
ולנקדימון בן גוריון - יהושע, קראי; נקדימון בן גוריון, גמרא
למשה מנלן? אתיא "אחל אחל" - כתיב הכא: (דברים ב) "אחל
תת פחדך", וכתוב התם ביהושע: (יהושע ג) "אחל גדלך" <<אורי
יוחנן אמר: אתיא "תת תת" - כתיב הכא: "אחל תת פחדך",
וכתיב ביהושע: (יהושע י) "ביום תת ה' את האמורי" <<א'
שמואל בר נחמני אמר: מגופיה דקרא שמעת ליה: (דברים ב)
"אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך" - אימתי רגזו וחלו מפניך?
בשעה שעמדה לו חמה למשה!

{מיתבי: "ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו" - איבעית אימא:
שעות הוא דלא הוו נפיש כולי האי <<איבעית אימא: אבני ברד
לא הוו! דכתיב (יהושע י) "ויהי בנוסם מפני בני ישראל הם במורד
בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה
וימותו"

כתיב: (שמואל ב א) "ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה
על ספר הישר" - גמאי ספר הישר? אמר ר' חייא בר אבא אמר
ר' יוחנן: זה ספר אברהם יצחק ויעקב, שנקראו "ישרים", דכתיב
בהו: (במדבר כג) "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו" -
גוהיכא רמיזא? <(בראשית מט) "יהודה אתה יודוך אחיך ידך
בעורף אויביך" - ואיזו היא מלחמה שצריכה יד כנגד עורף? הוי
אומר: זו קשת

<<א' אלעזר אומר: זה ספר משנה תורה גמאמי קרו ליה "ספר
הישר"? <דכתיב: (דברים ו) "ועשית הישר והטוב בעיני ה' "

מחברת עבודה זרה - ב

גוהיכא רמיזא? <דברים לג> "ידיו רב לו" - ואיזו היא מלחמה שצריכה שתי ידים? הוי אומר: זו קשת!

<<ר' שמואל בר נחמני אמר: זה ספר שופטים! גואמאי קרו ליה "ספר הישר"? >דכתיב: (שופטים יז) "בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה" גוהיכא רמיזא? <שופטים ג> "למען דעת דורות בני ישראל ללמדם מלחמה" - ואיזו היא מלחמה שצריכה לימוד? הוי אומר: זו קשת! גומנלך דביהודה כתיב? >דכתיב: (שופטים א) "מי יעלה לנו אל הכנעני בתחלה להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה"

(שמואל א ט) "וירם הטבח את השוק והעליה וישם לפני שאול" - גמאי "והעליה"? <ר' יוחנן אומר: שוק ואליה - מאי והעליה? - דמסמכא שוק לאליה! ><ורבי אלעזר אומר: שוק וחזה! - מאי "והעליה"? - דמחית לה לחזה עילויה דשוק, כי בעי אנופי ומנפי ליה >><ורבי שמואל בר נחמני אמר: שוק ושופי - מאי "והעליה"? - שופי עילויה דשוק קאי

לא תתייחד אשה עמהם, מפני שחשודין על העריות -- גבמאי עסקינן? ^ אילימא בחד - דכוותה גבי ישראל, מי שרי?! והתנן: לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים! (כה, ב) ^ אלא בתלתא - דכוותה גבי ישראל בפרוצים, מי שרי?! והתנן: אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים ~ ואמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: לא שנו אלא בכשרים, אבל בפרוצים, אפילו עשרה נמי לא! - מעשה היה, והוציאוה עשרה במטה! לא! צריכא באשתו עמו! גוי, אין אשתו משמרתו, אבל ישראל, אשתו משמרתו!

{ותיפוק ליה משום שפיכות דמים?! > אמר ר' ירמיה: באשה חשובה עסקינן, דמירתתי מינה ><רב אידי אמר: אשה, כלי זיינה

מחברת עבודה זרה - ב

עליה! גמאי בינייהו? <איכא בינייהו אשה חשובה בין אנשים,
ושאינה חשובה בין הנשים

תניא כוותיה דרב אידי בר אבין: האשה, אף על פי שהשלוס עמה,
לא תתייחד עמהן, מפני שחשודין על העריות

לא יתייחד אדם עמהן, מפני שחשודין על שפיכות דמים -- תנו
רבנן: ישראל שנזדמן לו גוי בדרך, טופלו לימינו. **ר' ישמעאל בנו
של ר' יוחנן בן ברוקה** אומר: בסייף, טופלו לימינו - במקל, טופלו
לשמאלו. היו עולין במעלה או יורדין בירידה, לא יהא ישראל
למטה וגוי למעלה, אלא ישראל למעלה וגוי למטה. ואל ישוח
לפניו, שמא ירוץ את גולגלתו. שאלו להיכן הולך, ירחיב לו את
הדרך, כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע, דכתיב: (בראשית
לג) "עד אשר אבא אל אדוני שעירה", וכתיב: "ויעקב נסע סכותה"
מעשה בתלמידי ר' עקיבא, שהיו הולכים לכזיב. פגעו בהן ליסטים.
אמרו להן: "לאן אתם הולכים?" אמרו להן: "לעכו!" כיון שהגיעו
לכזיב, פירשו. אמרו להן: "תלמידי מי אתם?" אמרו להן: "תלמידי
ר' עקיבא!" אמרו להן: "אשרי ר' עקיבא ותלמידיו, שלא פגע בהן
אדם רע מעולם!"

רב מנשה הוה אזל **(כו, א)** לבי תורתא. פגעו ביה גנבי. אמרו ליה:
"לאן קאזלת?" אמר להן: "לפומבדיתא!" כי מטא לבי תורתא,
פריש. אמרו ליה: "תלמידא דיהודה רמאה את!" אמר להו:
"ידעיתו ליה?! יהא רעוא דליהו הנהו אינשי בשמתיה!" אזלו,
עבדו גניבתא עשרין ותרתין שנין, ולא אצלחו. כיון דחזו, אתו
כולהו, תבעו דלישרו⁵ שמתיהו. והוה בהו חד גירדנא, דלא אתא
לשרויה שמתיה. אכליה אריא. היינו דאמרי אינשי: "גירדנא דלא
טייזן שתא בציר משני!"

תא חזי מה בין גנבי בבל ולסטיין דארץ ישראל!

מחברת עבודה זרה - ב

משנה: בת ישראל לא תיילד את הנכרית, מפני שמילדת בן לעבודה זרה. אבל נכרית מילדת בת ישראל. בת ישראל לא תניק בנה של נכרית, אבל נכרית מניקה בנה של ישראל ברשותה

גמרא: תנו רבנן: בת ישראל לא תיילד את הנכרית, מפני שמילדת בן לעבודה זרה. ונכרית לא תיילד את בת ישראל, מפני שחשודין על שפיכות דמים, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: נכרית מילדת את בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה, אבל לא בינה לבינה. ור' מאיר אומר: אפילו אחרות עומדות על גבה נמי לא, דזימנין דמנחא ליה ידא אפותא וקטלא ליה, ולא מתחזי! כי ההיא איתתא דאמרה לחברתה: "מולדא יהודייתא בת מולדא יהודייתא!" אמרה לה: "נפישין בישתא דההיא איתתא, דקא משפילנא מינייהו דמא כי אופיא דנהרא!" ורבנן אמרו ליה: לא היא! במילתא בעלמא הוא דאוקימתה!

בת ישראל לא תניק בנה של נכרית, אבל נכרית מניקה בנה של ישראל ברשותה -- תנו רבנן: בת ישראל לא תניק בנה של נכרית, מפני שמגדלת בן לעבודה זרה, ונכרית לא תניק את בנה של בת ישראל, מפני שחשודה על שפיכות דמים, דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים: נכרית מניקה את בנה של בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה, אבל לא בינו לבינה. ורבי מאיר אומר: אפילו אחרות עומדות על גבה נמי לא! דזימנין דשייפא ליה סמא לדד מאבראי, וקטלא ליה!

וצריכא, דאי אשמעינן מילדת - בההיא קאמרי רבנן דשרי, דלא אפשר, משום דאחרות רואות אותה - אבל מניקה, דאפשר דשייפא ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה, אימא: מודי ליה לרבי מאיר! ואי אשמעינן מניקה - בההיא קאמר רבי מאיר דאסור, משום דשייפא ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה - אבל מילדת,

מחברת עבודה זרה - ב

דלא אפשר היכא דאחרות עומדות על גבה, אימא: מודי להו לרבנן - צריכא!

{ורמינהו: יהודית מילדת נכרית בשכר, אבל לא בחנם <אמר רב יוסף: בשכר שרי, משום איבה. סבר רב יוסף למימר: אולודי נכרית בשבתא בשכר שרי משום איבה. אמר ליה אביי: יכלה למימר לה: "דידן, דמינטרי שבתא, מחללינן עלייהו - דידכו, דלא מינטרי שבתא, לא מחללינן!"

סבר רב יוסף למימר: אנוקי בשכר שרי, משום איבה. אמר ליה אביי: יכלה למימר, אי פנויה היא: "בעינא לאינסובי!", אי אשת איש היא: "לא קא מזדהמנא באפי גברא!"

סבר רב יוסף למימר: הא דתניא: הגויים ורועי בהמה דקה, לא מעלין ולא מורידין - אסוקי בשכר שרי, משום איבה. אמר ליה אביי: יכול לומר לו: "קאי ברי אאיגרא!"; אי נמי: "נקיטא לי זימנא לבי דואר!"

תני רבי אבהו קמיה דר' יוחנן: הגויים ורועי בהמה דקה, לא מעלין (כו,ב) ולא מורידין. אבל המינין והמסורות והמומרים⁶ היו⁷ מורידין ולא מעלין. אמר ליה: גאני שונה: (דברים כב) "לכל אבידת אחיך" - לרבות את המומר⁸ - ואת אמרת: "היו מורידין"?! <סמי מכאן מומר! {ולישני ליה: כאן במומר אוכל נבילות לתיאבון, כאן במומר אוכל נבילות להכעיס?! אקסבר: אוכל נבילות להכעיס, מין הוא!

איתמר: מומר - פליגי רב אחא ורבינא - חד אמר: לתיאבון - מומר; להכעיס - מין הוי! וחד אמר: אפילו להכעיס נמי, מומר! אלא איזהו מין? זה העובד עבודה זרה!

6 יש גורסים: "המשומדים"

7 יש שלא גורסים "היו", וכן להלן

8 יש גורסים: "המשומד", וכן כולם להלן

מחברת עבודה זרה - ב

{מיתבי: אכל פרעוש אחד או יתוש אחד, הרי זה מומר! - והא
הכא, דלהכעיס הוא, וקתני: מומר! אהתם, בעי למיטעם טעמא
דאיסורא!

אמר מר: היו מורדין, אבל לא מעלין - והשתא אחותי מחתינן -
אסוקי מיבעי?! אמר **רב יוסף בר חמא** אמר **רב ששת**: לא!
נצרכא שאם היתה מעלה בבור, מגררה! דנקיט ליה עילא ואמר:
"לא תיחות חיותא עלויה" <אבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: לא!
נצרכא שאם היתה אבן על פי הבאר, מכסה! - אמר: "לעבורי
חיותא עלויה" <אבניא אמר: שאם היה סולם, מסלקו - אמר:
"בעינא לאחותי ברי מאיגרא"

תנו רבנן: ישראל מל את הגוי לשום גר #לאפוקי לשום מורנא,
דלא!# וגוי לא ימול ישראל, מפני שחשודין על שפיכות דמים,
דברי **רבי מאיר**. **וחכמים** אומרים: גוי מל את ישראל בזמן
שאחרים עומדין על גבו, אבל בינו לבינו לא. **ורבי מאיר** אומר:
אפילו אחרים עומדים על גבו, נמי לא, דזימנין דמצלי ליה סכינא,
ומשוי ליה כרות שפכה!

{וסבר ר' מאיר גוי לא?! ורמינהו: עיר שאין בה רופא ישראל, ויש
בה רופא כותי ורופא גוי - ימול גוי, ואל ימול כותי, דברי ר'
מאיר. **רבי יהודה** אומר: ימול כותי, ואל ימול גוי! אאיפוך: ר' **מאיר**
אומר: ימול כותי, ולא גוי. ר' **יהודה** אומר: גוי, ולא כותי

{וסבר ר' יהודה גוי שפיר דמי?! והתניא: ר' **יהודה** אומר: מנין
למילה בגוי שהיא פסולה? שנאמר: (בראשית טז) "ואתה את
בריתי תשמור"! |אלא לעולם לא תיפוך! והכא במאי עסקינן?
(כז,א) ברופא מומחה! דכי אתא **רב דימי** אמר ר' **יוחנן**: אם היה
מומחה לרבים, מותר!

{וסבר רבי יהודה כותי שפיר דמי?! והתניא: ישראל מל את
הכותי, וכותי לא ימול ישראל, מפני שמל לשם הר גרזים, דברי

רבי יהודה. אמר לו **רבי יוסי:** *יְגוּכִי הֵיכָן מְצִינּוּ מִיֵּלָה מִן הַתּוֹרָה לְשִׁמָּה?! אלא מל והולך עד שתצא נשמתו! | אלא לעולם איפוך כדאפכינן מעיקרא! ודקא קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה - ההיא דרבי יהודה הנשיא היא! דתניא: **רבי יהודה הנשיא** אומר: מנין למילה בגוי שהיא פסולה? תלמוד לומר: (בראשית טז) "ואתה את בריתי תשמור"

אמר **רב חסדא:** מאי טעמא דרבי יהודה? דכתיב: (שמות יב:מח) "לה' המול!" %ורבי יוסי: (בראשית יז:יג) "המול ימול" | ואידך: הכתיב "לה' המול"?! | אהוא בפסח כתיב! | ואידך נמי, הכתיב: "המול ימול"?! | דברה תורה כלשון בני אדם!

איתמר: מנין למילה בגוי שהיא פסולה? **אדרו בר פפא** משמיה **דרב** אמר: "ואתה את בריתי תשמור" | **אורבי יוחנן** אמר: "המול ימול" - | מאי בינייהו? | אערבי מהול וגבנוני מהול איכא בינייהו! - מאן דאמר "המול ימול" - איכא; ומאן דאמר: "את בריתי תשמור" - ליכא!

| ולמאן דאמר "המול ימול" איכא?! | והתנן: "קונם שאני נהנה מן הערלים", מותר בערלי ישראל ואסור במולי האומות - אלמא אף על גב דמהילי, כמאן דלא מהילי דמו! | אלא איכא בינייהו ישראל שמתו אחיו מחמת מילה, ולא מלוהו! - למאן דאמר "ואתה את בריתי תשמור" - איכא; למאן דאמר "המול ימול" - ליכא! | ולמאן דאמר "המול ימול" ליכא? | והתנן: "קונם שאני נהנה ממולים", אסור בערלי ישראל ומותר במולי האומות - אלמא אף על גב דלא מהילי, כמאן דמהילי דמו! | אלא איכא בינייהו אשה! - למאן דאמר "ואתה את בריתי תשמור", ליכא, דאשה לאו בת מילה היא; ולמאן דאמר "המול ימול", איכא, דאשה כמאן דמהילא דמיא!

| ומי איכא למאן דאמר אשה לא?! | והכתיב: (שמות ד) "ותקח צפורה צר" | אקרי ביה "ותקח" | | והכתיב: "ותכרות"?! | אקרי ביה:

מחברת עבודה זרה - ב

"ותכרת", דאמרה לאיניש אחרינא, ועבד! <אואיבעית אימא: אתיא איהי ואתחלה, ואתא משה ואגמרה!

משנה: מתרפאין מהן ריפוי ממון, אבל לא ריפוי נפשות. ואין מסתפרין מהן בכל מקום, דברי **רבי מאיר**. **וחכמים** אומרים: ברשות הרבים מותר, אבל לא בינו לבינו

גמרא: מאי "ריפוי ממון", ומאי "ריפוי נפשות"? ^ אילימא: ריפוי ממון בשכר, ריפוי נפשות בחנם - ליתני: מתרפאין מהן בשכר, אבל לא בחנם! ^ אלא ריפוי ממון - דבר שאין בו סכנה; ריפוי נפשות - דבר שיש בו סכנה - והאמר **רב יהודה**: אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו! <אלא ריפוי ממון - בהמתו; ריפוי נפשות - גופיה! והיינו דאמר **רב יהודה**: אפילו ריבדא דכוסילתא, לא מתסינן מינייהו!

אמר **רב חסדא** אמר **מר עוקבא**: אבל אם אמר לו: "סם פלוני יפה לו, סם פלוני רע לו", מותר - (**כז,ב**) סבר: שיולי משאיל לו - כי היכי דמשאיל לו, משאיל לאיניש אחרינא! ואתא ההוא גברא לאורועי נפשיה!

אמר **רבא** אמר **ר' יוחנן**, ואמרי לה אמר **רב חסדא** אמר **ר' יוחנן**: ספק חי ספק מת, אין מתרפאין מהן - ודאי מת, מתרפאין מהן { מת?! - האיכא חיי שעה?! <לחיי שעה לא חיישינן! >ומנא תימרא דלחיי שעה לא חיישינן? <דכתיב: (מלכים ב ז) "אם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם" - והאיכא חיי שעה?! - אלא לאו לחיי שעה לא חיישינן!

{מיתבי: לא ישא ויתן אדם עם המינין, ואין מתרפאין מהן, אפילו לחיי שעה. מעשה בבן דמא, בן אחותו של ר' ישמעאל, שהכישו נחש. ובא יעקב איש כפר סכניא לרפאותו, ולא הניחו ר' ישמעאל. ואמר ליה: "ר' ישמעאל אחי! הנח לו וארפא ממנו! ואני אביא מקרא מן התורה שהוא מותר!" ולא הספיק לגמור את הדבר עד

מחברת עבודה זרה - ב

שיצתה נשמתו ומת. קרא עליו **ר' ישמעאל**: "אשריך בן דמא!
שגופך טהור, ויצתה נשמתך בטהרה, ולא עברת על דברי חביריך,
שהיו אומרים: (קוהלת י) "ופורץ גדר ישכנו נחש!" אשאני מינות
דמשכא, דאתי למימשך בתרייהו!
אמר מר: לא עברת על דברי חביריך, שהיו אומרים: "ופורץ גדר
ישכנו נחש" - {איהו נמי, חויא טרקיה! אחויא דרבנן, דלית ליה
אסותא כלל!

גומאי הוה ליה למימר? <ויקרא יח> "וחי בהם" - ולא שימות
בהם! %ור' ישמעאל: הני מילי בצינעא, אבל בפרהסיא, לא!
דתניא: היה **רבי ישמעאל** אומר: מנין שאם אומרים לו לאדם
"עבוד עבודה זרה ואל תהרג!", שיעבוד ואל יהרג? תלמוד לומר:
"וחי בהם" - ולא שימות בהם! ^ יכול אפילו בפרהסיא? - תלמוד
לומר: (ויקרא כב) "ולא תחללו את שם קדשי"

אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**: כל מכה שמחללין עליה את
השבת, אין מתרפאין מהן. ואיכא דאמרי: אמר **רבה בר בר חנה**
אמר **ר' יוחנן**: כל (**כח,א**) מכה של חלל, אין מתרפאין מהן גמאי
בינייהו? איכא בינייהו גב היד וגב הרגל! דאמר **רב אדא בר**
מתנה אמר **רב**: גב היד וגב הרגל, הרי הן כמכה של חלל,
ומחללין עליהן את השבת

אמר **רב זוטרא בר טוביה** אמר **רב**: כל מכה שצריכה אומד,
מחללין עליה את השבת. אמר **רב שמן בר אבא** אמר **ר' יוחנן**:
והאי אישתא צמירתא, כמכה של חלל דמי, ומחללין עליה את
השבת

גמהיכן מכה של חלל? כפירש **רבי אמי**: מן השפה ולפנים גבעי
רבי אליעזר: ככי ושיני, מאי? כיון דאקושי נינהו, כמכה דבראי
דמו? או דלמא, כיון דגואי קיימי, כמכה של חלל דמו?

מחברת עבודה זרה - ב

{אמר **אביי**: תא שמע: החושש בשיניו, לא יגמע בהן את החומץ - חושש הוא דלא - הא כאיב ליה טובא, שפיר דמי! <דלמא תנא, היכא דכאיב ליה טובא "חושש" נמי קרי ליה!

{תא שמע: רבי יוחנן חש בצפדינא. אזל לגבה דההיא מטרוניתא. עבדה חמשא, ומעלי שבתא. אמר לה: *גלמחר מאי? אמרה ליה: לא צריכת! - *גאי צריכנא, מאי? אמרה: אשתבע לי דלא מגלית! אישתבע לה: "לאלהא ישראל לא מגלינא". גלייה ליה. למחר נפק דרשה בפירקא *והא אישתבע לה?! *<"לאלהא דישראל" לא מגלינא, אבל לעמיה ישראל, מגלינא!" *והאיכא חילול השם?! *<דגלי לה מעיקרא! ~ אלמא כמכה של חלל דמיא! אמר **רב נחמן בר יצחק**: שאני צפדינא, הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים!

גמאי סימניה? ארמי מידי בי ככי, ומייתי דמא מבי דרי! גממאי הוי? אמקירי קרירי דחיטי, ומחמימי חמימי דשערי, ומשיורי כסא דהרסנא! גמאי עבדא ליה? אמר **ר' אחא בריה דרבא**: מי שאור, ושמן זית, ומלח <אמר **בר רב אשי** אמר: משחא דאוזא בגדפא דאוזא

אמר **אביי**: אנא עבדי כולהו, ולא איתסאי, עד דאמר לי ההוא טייעא: "אייתי קשייתא דזיתא דלא מלו תילתא, וקלנהו אמרא חדתא, ודביק ביה דדרי" - עבדי הכי, ואיתסאי!

{ורבי יוחנן, היכי עביד הכי?! והאמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**: כל מכה שמחללין עליה את השבת, אין מתרפאין מהן?! <אדם חשוב שאני! וזה רבי אבהו, דאדם חשוב הוה, ורמא ליה יעקב מינאה סמא אסקיה! ואי לא רבי אמי ורבי אסי, דלחכוהו לשקיה, פסקיה לשקיה?! <דרבי יוחנן, רופא מומחה הוה! {דרבי אבהו נמי, רופא מומחה הוה! <שאני רבי אבהו, דמוקמי ביה מיני בנפשיהו: (שופטים טז) "תמות נפשי עם פלשתים!"

מחברת עבודה זרה - ב

אמר **שמואל**: האי פדעתא, סכנתא היא, ומחללין עליה את השבת
גמאי אסותא? כלמיפסק דמא, תחלי בחלא; לאסוקי גרדא,
דיבלא וגירדא דאסנא, או ניקרא מקילקלתא!

אמר **רב ספרא**: האי עינבתא, פרוונקא דמלאכא דמותא היא?
גמאי אסותא? אטיגנא בדובשא, או כרפסא בטיליאי. אדהכי והכי,
ליתי עינבתא בת מינא וניגנדר עילוי - חיותי לחיותי ואוכמתי
לאוכמתי

אמר **רבא**: האי סימטא, פרוונקא דאשתא היא גמאי אסותא?
כלמחייה שיתין איתקוטלי, וליקרעיה שתי וערב. והני מילי דלא
חיור רישיה, אבל חיור רישיה, לית לן בה

רבי יעקב חש (**כח,ב**) בפיקעא. אורי ליה **רבי אמי**, ואמרי לה **רבי**
אסי אורי ליה: ליתי שב ביני אהלא תולנא, וצייר ליה בחללא דבי
צוארא, וליכריך עילויה נירא ברקא, וטמיש ליה בנטפא חיורא,
וליקליה, ובדר ליה עילויה. אדהכי והכי, ליתי קשיתא דאסנא,
לינח פיקעא להדי פיקעא גוהני מילי פיקעא עילאה - פיקעא
תתאה, מאי? אלייתי תרבא דצפירתא דלא אפתת, וליפשר, ולישדי
ביה. ואי לא, לייתי תלת טרפא קרא דמייבשי בטולא, וליקלי,
וליבדר עילויה. ואי לא, לייתי משקדי חלזוני. ואי לא, מייתי משח
קירא, ולינקוט בשחקי דכיתנא בקייטא, ודעמר גופנא בסיתווא
רבי אבהו חש באודניה. אורי ליה **ר' יוחנן**, ואמרי ליה בי מדרשא.
מאי אורי ליה? כי הא דאמר **אביי**: אמרה לי אס: לא איברי
כולייתא אלא לאודנא. ואמר **רבא**: אמר לי מניומי אסיא: כולהו
שקיינו קשו לאודנא, לבר ממיא דכולייתא. לייתי כולייתא דברחא
קרחא, וליקרעיה שתי וערב, ולינח אמללא דנורא. והנהו מיא
דנפקי מיניה, לישדינהו באודניה, לא קרירי ולא חמימי, אלא
פשורי

ואי לא, לייתי תרבא דחיפושיתא גמלניתא, וליפשר ולישדי ביה

מחברת עבודה זרה - ב

ואי לא, למלייה לאודניה מישחא, וליעבד שב פתילתא דאספסתא, וליתי שופתא דתומא, וליתוב ברקא בחד רישא, וליתלי בהו נורא. ואידך רישא, מותבא באודנא, וליתוב אודניה להדא נורא. ויזדהר מזיקא. ונישקול חדא, וננח חדא

לישנא אחרינא: ואי לא, לייתי שב פתילתא ביקרא, ושייף ליה מישחא דאספסתא, ונייתי חד רישא בנורא וחד רישא באודניה, ונשקול חדא וננח חדא, ויזדהר מזיקא

ואי לא, לייתי אודרא דנדא דלא משקיף, וננח בה, ולתלייה לאודניה להדי נורא, ומיזדהר מזיקא

ואי לא, לייתי גובתא דקניא עתיקא בר מאה שנין, ולימלחיה מילחא גללניתא, ולקלי ולידבק. וסימנך: רטיבא ליבשתא ויבשתא לרטיבא

אמר **רבה בר זוטרא** אמר **רבי חנינא**: מעלין אזנים בשבת. תני **רב שמואל בר יהודה**: ביד, אבל לא בסס. איכא דאמרי: בסס אבל לא ביד, מאי טעמא? מזריף זריף!

אמר **רב זוטרא בר טוביה** אמר **רב**: עין שמרדה, מותר לכוחלה בשבת - סבור מיניה: הני מילי הוא דשחקי סמנין מאתמול, אבל משחק בשבת ואתויי דרך רשות הרבים, לא! אמר ליה ההוא מרבנן, **ורבי יעקב** שמיה: לדידי מיפרשא מיניה **דרב יהודה**: אפילו מישחק בשבת, ואתויי דרך רשות הרבים, מותר!

רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבת. אמר להו **רב שמואל בר יהודה**: מאן ציית ליהודה מחיל שבי! - לסוף חש בעיניה. שלח ליה: שרי או אסיר? שלח ליה: לכולי עלמא שרי - לדידך אסיר! וכי מדידי הוא?! דמר שמואל היא!

ההיא אמתא דהואי בי מר שמואל, דקדחא לה עינא בשבתא. צווחא וליכא דאשגח בה. פקעא עינא. למחר נפק מר שמואל ודרש: עין שמרדה, מותר לכוחלה בשבת, מאי טעמא? דשוריני

מחברת עבודה זרה - ב

דעינא, באובנתא דליבא תלו ג כגון מאי? אמר **רב יהודה**: כגון רירא, דיצא, דמא, דימעתא, וקידחא. ותחלת אוכלא - לאפוקי סוף אוכלא ופצוחי עינא, דלא

אמר **רב יהודה**: זיבורא ודחרזיה סילוא וסמטא. ודכאיב ליה עינא ואתי עילויה אישתא כולהו בי בני סכנתא - חמה לחמה, וסילקא לצינא - וחילופא סכנתא! חמימי לעקרבא, וקרירי לזיבורא - וחילופא סכנתא! חמימי לסילוא וקרירי (**כט,א**) לחספניתא - וחילופא סכנתא! חלא לסיבורי ומוניני לתעניתא - וחילופא סכנתא! תחלי וסיבורא סכנתא. אישתא וסיבורא סכנתא. כאיב עינא וסיבורי סכנתא. שני לדג, דם; שני לדם, דג; שלישי לו, סכנתא

תנו רבנן: המקיז דם, לא יאכל חגב"ש - לא חלב, ולא גבינה, ולא בצלים, ולא שחלים - אם אכל, אמר **אביי**: נייתי רביעתא דחלא ורביעתא דחמרא, ונערבבינהו בהדי הדדי, ונישתי. וכי מפנה, לא מפנה אלא למזרחה של עיר, משום דקשה ריחא

אמר ר' **יהושע בן לוי**: מעלין אונקלי בשבת ג מאי אונקלי? אמר **רבי אבא**: איסתומכא דליבא ג מאי אסותא? כמייתי כמונא כרוינא וניניא ואגדנא וציתרי ואבדתא לליבא בחמרא - וסימנך: (תהילים קד) "ויין ישמח לבב אנוש"; לרוחא במיא - וסימנך: (בראשית א) "ורוח אלהים מרחפת על פני המים"; לכודא בשיכרא - וסימנך: (בראשית כד) "וכדה על שכמה"

רב אחא בריה דרבא שחיק להו לכולהו בהדי הדדי, ושקיל ליה מלא חמש אצבעתיה, ושתי ליה. **רב אשי** שחיק כל חד וחד לחודיה, ושקיל מלא אצבעיה רבתי, ומלא אצבעיה זוטרתיה. אמר **רב פפא**: אנא עבדי לכל הני, ולא איתסאי, עד דאמר לי ההוא טייעא: "אייתי כוזא חדתא, ומלייה מיא, ורמי ביה תרוודא דדובשא, דתלי לה בי כוכבי. ולמחר אישתי" - עבדי הכי ואיתסאי!

מחברת עבודה זרה - ב

תנו רבנן: ששה דברים מרפאין את החולה מחליו, ורפואתן רפואה, ואלו הן: כרוב, ותרדין, ומי סיסין יבישה, וקיבת, והרת, ויותרת הכבד. ויש אומרים: אף דגים קטנים. ולא עוד, אלא שדגים קטנים מפרין ומרבין כל גופו של אדם

עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו, וחליו קשה, אלו הן: האוכל בשר שור שומן, בשר צלי, בשר ציפרים, וביצה צלויה, ושחלים, ותגלחת, ומרחץ, וגבינה, וכבד. ויש אומרים: אף אגוזים ויש אומרים: אף קשואין

תנא **דבי רבי ישמעאל**: למה נקרא שמן "קשואין"? מפני שהן קשין לכל גופו של אדם כחרבות!

ואין מסתפרין מהן בכל מקום -- תנו רבנן: ישראל המסתפר מגוי, רואה במראה. וגוי המסתפר מישראל, כיון שהגיע לבלוריתו, שומט את ידו

אמר ר' ישראל המסתפר מגוי, רואה במראה - הֲהיכי דמי? אי ברשות הרבים, למה לי מראה? ואי ברשות היחיד, כי רואה, מאי הוי?! כלעולם ברשות היחיד, וכיון דאיכא מראה, מתחזי כאדם חשוב

רב חנא בר ביזנא הוה מסתפר מגוי בשבילי דנהרדעא. אמר ליה: "חנא! חנא! יאי קועיך לזוגא!" אמר: תיתי לי, דעברי אדר' מאיר! וואדרבנן לא עבר?! - אימר דאמור רבנן ברשות הרבים - ברשות היחיד מי אמור?! אהוא סבר: שבילי דנהרדעא, כיון דשכיחי רבים, כרשות הרבים דמו!

וגוי המסתפר מישראל, כיון שהגיע לבלוריתו, שומט את ידו -- הֲכומה? אמר **רב מלכיה** אמר **רב אדא בר אהבה**: שלשה אצבעות לכל רוח ורוח

מחברת עבודה זרה - ב

אמר **רב חנינא בריה דרב איקא**: שפוד שפחות וגומות - רב מלכיו; בלורית אפר מקלה וגבינה - רב מלכיה. אמר **רב פפא**: מתניתין ומתניתא רב מלכיה; שמעתתא רב מלכיו - וסימנא: מתניתא מלכתא גמאי בינייהו? <איכא בינייהו שפחות!

(כט,ב) משנה: אלו דברים של גוים אסורין, ואיסורן איסור הנאה: היין, והחומץ של גוים שהיה מתחלתו יין, וחרס הדרייני, ועורות לבובין. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: בזמן שהקרע שלו עגול, אסור - משוך, מותר. בשר הנכנס לעבודה זרה מותר - והיוצא אסור, מפני שהוא כזבחי מתים, דברי ר' **עקיבא**. ההולכין לתרפות, אסור לשאת ולתת עמהן - והבאין מותרין נודות הגוים וקנקניהן, ויין של ישראל כנוס בהן, אסורין, ואיסורן איסור הנאה, דברי **רבי מאיר**. **וחכמים** אומרים: אין איסורן איסור הנאה

החרצנים והזגין של גוים אסורין, ואיסורן איסור הנאה, דברי ר' **מאיר**. **וחכמים** אומרים: לחין אסורין - יבישין מותרין. המורייס וגבינת בית אונייקי של גוים אסורין, ואיסורן איסור הנאה, דברי ר' **מאיר**. **וחכמים** אומרים: אין איסורן איסור הנאה

אמר ר' **יהודה**: שאל ר' **ישמעאל** את **רבי יהושע** כשהיו מהלכין בדרך. אמר לו: גמפני מה אסרו גבינות הגוים? <אמר לו: מפני שמעמידין אותה בקיבה של נבילה! > אמר לו: והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה, אמרו: כהן שדעתו יפה, שורפה חיה! ולא הודו לו. אבל אמרו: אין נהנין ולא מועלין! | <אמר לו: מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודה זרה. אמר לו: גאם כן, למה לא אסרו בהנאה?! - השיאו לדבר אחר. אמר לו: ישמעאל! היאך אתה קורא? (שיר השירים א) "כי טובים דודיך מיין" או "כי טובים דודיך"? אמר לו: "כי טובים דודיך"! אמר לו: אין הדבר כן! שהרי חבירו מלמד עליו: "לריח שמניך טובים!"

מחברת עבודה זרה - ב

גמרא: גיין מנלן? אמר **רבה בר אבוא:** אמר קרא: (דברים לב)
"אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם" - מה זבח, אסור
בהנאה - אף יין נמי, אסור בהנאה! גזבח גופיה מנלן? כדכתיב:
(תהילים קו) "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים" - מה מת,
אסור בהנאה - אף זבח נמי, אסור בהנאה! גומת גופיה מנלן?
אאתיא "שם שם" מעגלה ערופה - כתיב הכא: (במדבר כ) "ותמת
שם מרים", וכתוב התם: (דברים כא) "וערפו שם את העגלה
בנחל" - מה להלן, אסור בהנאה - אף כאן נמי, אסור בהנאה!
גוהתם מנלן? אמרי **דבי רבי ינאי:** "כפרה" כתיב בה, כקדשים

והחומץ של גוים שהיה מתחלתו יין -- {פשיטא! משום דאחמיץ
פקע ליה איסוריה?! אמר **רב אשי:** הא אתא לאשמועינן חומץ
שלנו ביד גוי, אין צריך חותם בתוך חותם! - אי משום אינסוכי -
לא מנסכי! ואי משום איחלופי - כיון דאיכא חותם, לא טרח
ומזיף!

אמר **רבי אילעא:** שנינו: יין מבושל של גוים, שהיה מתחלתו יין,
אסור {פשיטא! משום דאיבשיל, פקע ליה איסורא?! אמר **רב
אשי:** הא אתא לאשמועינן: יין מבושל שלנו ביד גוי, אין צריך
חותם בתוך חותם! - אי משום אינסוכי - לא מנסכי! ואי משום
(ל,א) איחלופי, כיון דאיכא חותם אחד, לא טרח ומזיף

תנו רבנן: יין מבושל ואלונתית של גוים אסורין. אלונתית
כברייטא מותרת גואיזו היא אלונתית? כדתניא גבי שבת: עושין
אנומלין, ואין עושין אלונתית - ואיזו היא אנומלין ואיזו היא
אלונתית? אנומלין - יין ודבש ופלפלין; אלונתית - יין ישן ומים
צלולין ואפרסמון דעבדי לבי מסותא¹⁰

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: יין מזוג אין בו משום גילוי; יין
מבושל אין בו משום ניסוך

10 בשבת (קמ,א): "מסותא דמיקר" ויש גורסים "למיקר"

מחברת עבודה זרה - ב

גאיבעיא להו: יין מבושל יש בו משום גילוי או אין בו משום גילוי?
כתא שמע: העיד **רבי יעקב בר אידי** על יין מבושל, שאין בו משום
גילוי

רבי ינאי בר ישמעאל חלש. על לגביה ר' ישמעאל בן זירוד ורבנן
לשילוי ביה. יתבי וקא מבעיא להו: גיין מבושל, יש בו משום גילוי
או אין בו משום גילוי? אמר להו **ר' ישמעאל בן זירוד**: הכי אמר
ר' שמעון בן לקיש משום גברא רבה - ומנו? **ר' חייא**¹¹: יין מבושל
אין בו משום גילוי! אמרו ליה: נסמוך? כמחוי להו **ר' ינאי בר
ישמעאל**: "עלי ועל צוארי!"

שמואל ואבלט הוו יתבי. אייתו לקמייהו חמרא מבשלא. משכיה
לידיה. אמר ליה **שמואל**: הרי אמרו: יין מבושל אין בו משום יין
נסך!

אמתיה דרבי חייא, איגלויי לה ההוא חמרא מבשלא. אתיא
לקמיה ד**ר' חייא**. אמר לה: הרי אמרו: יין מבושל אין בו משום
גילוי!

שמעיה ד**רב אדא בר אהבה**, איגלי ליה חמרא מזיגא. אמר ליה:
הרי אמרו: יין מזוג אין בו משום גילוי!

אמר **רב פפא**: לא אמרן אלא דמזיג טובא, אבל מזיג ולא מזיג,
שתי! גומזיג ולא מזיג מי שתי?! והא רבה בר רב הונא הוה קאזיל
בארבא, והוה נקיט חמרא בהדיה, וחזייה לההוא חיזיא דצרי
ואתי. אמר ליה לשמעיה: "סמי עיניה דדין!" שקיל קלי מיא שדא
ביה, וסר לאחוריה אחייה מסר נפשיה - אמזיגא לא מסר
נפשיה!

גואמזיגא לא מסר נפשיה? והא רבי ינאי הוה בי עכבורי, ואמרי
ליה: בר הדיא הוה בי עכבורי - הוו יתבי, והוו קא שתו חמרא
מזיגא. פש להו חמרא בכובא, וצרונהי בפרונקא. וחזיא לההוא
חיזיא דשקיל מיא, ורמא בכובא עד דמלא בכובא, וסליק חמרא

11 יש גורסים: "ר' חנינא"

מחברת עבודה זרה - ב

עילויה פרונקא, ושתי! <אמרי: דמזיג איהו, שתי - דמזיגי אחריני,
לא שתי!

אמר **רב אשי**, ואיתימא **רב משרשיא**: פירוקא לסכנתא

אמר **רבא**: הלכתא: יין מזוג, יש בו משום גילוי ויש בו משום יין
נסך; יין מבושל, אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך

שמעיה דרב חלקיה בר טובי איגליא ההוא קיסתא דמיא, והוה
נייס גבה. אתא לגביה **דרב חלקיה בר טובי**. אמר ליה: הרי אמרו:
אימת ישן עליהן!

והני מילי ביממא, אבל בליליא, לא!

ולא היא! לא שנא ביממא ולא שנא בליליא, "אימת ישן עליהן"
לא אמרינן!

רב לא שתי מבי ארמאה. אמר: לא זהירי בגילוי. מבי ארמלתא
שתי. אמר: סירכא דגברא נקיטא

שמואל לא שתי מיא מבי ארמלתא. אמר: לית לה אימתא דגברא,
ולא מיכסיא מיא. אבל מבי ארמאה שתי - נהי דאגילויא לא
קפדי, אמנקרותא מיהא קפדי

איכא דאמרי: **רב** לא שתי מיא מבי ארמאה, אבל מבי ארמלתא
שתי. **שמואל** לא שתי מיא, לא מבי ארמאה ולא מבי ארמלתא

אמר ר' **יהושע בן לוי**: שלש יינות הן, ואין בהן משום גילוי, ואלו
הן: חד, מר, מתוק - חד - טילא חריפא דמצרי זיקי; מר -
ירנקא; מתוק - חוליא. **רב חמא** מתני לעילויה: חד - חמר
ופלפלין; מר - אפסינתין; מתוק - מי בארג

מחברת עבודה זרה - ב

אמר ר' שמעון בן לקיש: קרינא אין בו משום גילוי גמאי "קרינא"?
אמר: ר אבהו: חמרא חליא דאתי מעסיא. אמר רבא: ובמקומו
יש בו משום גילוי. גמאי טעמא? חמר מדינה הוא!

אמר רבא: האי חמרא דאקרים, עד תלתא יומי יש בו משום גילוי
ומשום יין נסך - (ל,ב) מכאן ואילך, אין בו משום גילוי ואין בו
משום יין נסך. ונהרדעי אמרי: אפילו לבתר תלתא יומי חיישינן
משום גילוי גמאי טעמא? אזימנין מיקרי שתי!

תנו רבנן: יין תוסס, אין בו משום גילוי גוכמה תסיסתו? אשלשה
ימים. השחלים אין בהם משום גילוי, ובני גולה נהגו בהן איסור.
ולא אמרן אלא דלית בהו חלא, אבל אית בהו חלא, מיגרי בהו.
כותח הבבלי אין בו משום גילוי, ובני גולה נהגו בו איסור. אמר
רב מנשי: אי אית ביה נקורי, חיישינן

אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל: מי טיף טיף אין בו משום
גילוי. אמר רב אשי: והוא דעביד טיף להדי טיף טיף

אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל: פי תאנה אין בו משום גילוי
גכמאן? ככי האי תנא דתניא: רבי אליעזר אומר: אוכל אדם
ענבים ותאנים בלילה, ואינו חושש, משום שנאמר: (תהילים קטז)
"שומר פתאים ה' "

אמר רב ספרא משום ר' יהושע דרומא: שלשה מיני ארס הן - של
בחור שוקע, של בינוני מפעפע, ושל זקן צף {למימרא דכמה
דקשיש, כחוש חיליה?! והתניא: שלשה, כל זמן שמזקינין גבורה
מתוספת בהן, אלו הן: דג, נחש, וחזיר כח אוסופי הוא דקא
מוסיף - זיהריה קליש

של בחור שוקע - גלמאי הלכתא? אדתניא: חבית שנתגלה, אף על
פי ששתו ממנה תשעה ולא מתו, לא ישתה ממנה עשירי! מעשה
היה, ששתו ממנו תשעה ולא מתו, ושתה עשירי ומת! #אמר ר'
ירמיה: זהו שוקע! # וכן אבטיח שנתגלתה, אף על פי שאכלו ממנה
תשעה בני אדם, ולא מתו לא יאכל ממנה עשירי. מעשה היה

מחברת עבודה זרה - ב

ואכלו ממנה תשעה, ולא מתו, ואכל עשירי ומת #אמר **רב**: זהו שוקע

תנו רבנן: מים שנתגלו, הרי זה לא ישפכם ברשות הרבים, ולא ירביץ בהן את הבית, ולא יגבל בהן את הטיט, ולא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו, ולא ירחץ בהן פניו ידיו ורגליו. **אחרים** אומרים: מקום שיש סירטא, אסור - אין סירטא, מותר {אחרים היינו תנא קמא! <איכא בינייהו גב היד, וגב הרגל, ורומני דאפי אמר מר: לא ישקה מהן, לא בהמתו, ולא בהמת חבירו - { והתניא: אבל משקהו לבהמת עצמו?! <כי תניא ההיא, לשונרא! { אי הכי, דחבריה נמי! <דחבריה כחיש! { דידיה נמי כחיש! <הדר בריא! { דחבריה נמי הדר בריא?! <אימנין דבעי לזבונא, ומפסיד ליה מיניה!

אמר ר' **אסי** אמר ר' **יוחנן** משום ר' **יהודה בן בתירא**: שלשה יינות הן: יין נסך - אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית; (**לא,א**) סתם יינם - אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית; המפקיד יינו אצל גוי - אסור בשתיה, ומותר בהנאה

{והתנן: המפקיד פירותיו אצל הנכרי, הרי הן כפירותיו של נכרי לשביעית ולמעשר?! <כגון שייחד לו קרן זוית {אי הכי, בשתיה נמי לישתרי?! <דהא רבי יוחנן אקלע לפרוד. אמר: כלום יש משנת בר קפרא? תנא ליה ר' **תנחום דמן פרוד**: המפקיד יינו אצל גוי, מותר בשתיה! - קרי עליה: (קוהלת יא) "מקום שיפול העץ שם יהו" - שם יהו סלקא דעתך?! <אלא שם יהו פירותינו! <אמר ר' **זירא**: לא קשיא! <הא ר' אליעזר הא רבנן! <דתניא: אחד הלוקח, ואחד השוכר בית בחצירו של גוי, ומלאוהו יין, ומפתח או חותם ביד ישראל - ר' **אליעזר** מתיר **וחכמים** אוסרין. אמר ר' **חייא בריה דרבי חייא בר נחמני** אמר ר' **חסדא** אמר **רב**, ואמרי לה: אמר **רב**

מחברת עבודה זרה - ב

חסדא אמר **זעירי**, ואמרי לה: אמר ר' **חסדא** אמר לי **אבא בר חמא**: הכי אמר **זעירי**: הלכה כר' אליעזר

אמר **רבי אלעזר**: הכל משתמר בחותם אחד, חוץ מן היין, שאין משתמר בחותם אחד. ור' **יוחנן** אמר: אפילו יין משתמר בחותם אחד #ולא פליגי - הא כר' אליעזר הא כרבנן

איכא דאמרי: אמר ר' **אלעזר**: הכל משתמר בחותם בתוך חותם, חוץ מן היין, שאין משתמר בחותם בתוך חותם. ורבי **יוחנן** אמר: אפילו יין משתמר בחותם בתוך חותם. ותרוייהו כרבנן - מר סבר: כי פליגי רבנן עליה דר' אליעזר, בחותם אחד - אבל בחותם בתוך חותם, שרו. ומר סבר: אפילו חותם בתוך חותם אסרי

היכי דמי חותם בתוך חותם? אמר **רבא**: אגנא דפומא דחביתא שריקא וחתימא, הוי חותם בתוך חותם - ואי לא, לא; דיקולא ומיהדק, הוי חותם בתוך חותם - לא מיהדק, לא הוי חותם בתוך חותם; נוד בדיסקיא - חתימת פיו למטה, הוי חותם בתוך חותם - פיו למעלה, לא הוי חותם בתוך חותם. וכי כייף פומיה לגיו, וצייר וחתיים, הוי חותם בתוך חותם

תנו רבנן: בראשונה היו אומרים: יין של עין כושי, אסור מפני בירת סריקא; ושל ברקתא, אסור מפני כפר פרשאי; ושל זגדור, אסור מפני כפר שלים. חזרו לומר: חביות פתוחות אסורות - סתומות מותרות

מעיקרא מאי סבור, ולבסוף מאי סבור? מעיקרא סבור: אין כותי מקפיד על מגע גוי, לא שנא פתוחות ולא שנא סתומות; ולבסוף סבור: כי לא קפיד, אפתוחות - אסתומות מקפיד קפיד! {וסתומות מותרות?! ורמינהי: (לא, ב) השולח חבית של יין ביד כותי, ושל ציר ושל מורייס ביד גוי - אם מכיר חותמו וסתמו,

מחברת עבודה זרה - ב

מותר. אם לאו, אסור אמר **רבי זירא**: לא קשיא - כאן בעיר,
כאן בדרך

{מתקיף לה **רבי ירמיה**: מידי הנך דעיר, לא בדרך אתו?! | אלא
אמר **רבי ירמיה**: בין הגיתות שנינו - כיון דכולי עלמא אפכי,
מירתת! אמר: השתא, אי חזי לי, מפסדו לי!

גאתמר: מפני מה אסרו שכר של גוים? ארמי בר חמא אמר **רבי**
יצחק: משום חתנות <<**רב נחמן** אמר: משום גילוי גאגילוי דמאי?
^ אילימא גילוי דנזייתא - אנן נמי מגלינן! ^ ואלא דחביתא - אנן
נמי מגלינן! לא! צריכא באתרא דמצלו מיא! {אלא מעתה, ישן
תשתרי?! דאמר ר' **חנינא**:¹² ישן מותר - אין מניחו ליישן; החמיץ
מותר - אין מניחו להחמיץ אגזירה ישן אטו חדש

רב פפא, מפיקין ליה לאבבא דחנותא ושתי. **רב אחאי**, מייתו ליה
לביתיה ושתי. ותרוייהו משום חתנות - רב אחאי עביד הרחקה
יתירתא

רב שמואל בר ביסנא איקלע למרגואן. אייתו ליה חמרא ולא
אשתי. אייתו ליה שיכרא ולא אשתי {בשלמא חמרא - משום
שימצא! ~ שיכרא, משום מאי?! כמשום שימצא דשימצא!

אמר **רב**: האי שיכרא דארמאה שרי, וחייא ברי לא נישתי מיניה {
מה נפשך?! אי שרי, לכולי עלמא שרי! אי אסיר, לכולי עלמא
אסיר! אלא רב סבר: משום גילויא, ואזיל מרורא דכשותא וקלי
ליה זיהריה - ודלקי, מלקי ליה טפי. וחייא ברי, הואיל ולקי, לא
נישתי מיניה

אמר **שמואל**: כל השרצים, יש להן ארס - של נחש ממית, של
שרצים אינו ממית. אמר ליה **שמואל לחייא בר רב בר אריא**: תא
ואימא לך מילתא מעלייתא, דהוה אמר רב אבוך! הכי אמר

12 כך בכתבי יד ולקמן (לה,א). ולפננו: "א"ר"

מחברת עבודה זרה - ב

אבוך: הני ארמאי זוקאני, דהוו שתו גילווא ולא מתו - איידי דאכלי שקצים ורמשים, חביל גופייהו!

אמר **רב יוסף: (לב,א)** האי חלא דשיכרא דארמאה, אסור, דמערבי ביה דורדיא דיין נסך. אמר **רב אשי:** ומאוצר שרי - כיון דמערבי ביה, מסרא סרי

וחרס הדרייני -- גמאי "הדרייני"? אאמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** חרס של הדרייניוס קיסר. כי אתא **רב דימי**, אמר: קרקע בתולה היתה, שלא עבדה אדם מעולם. עבדה ונטעה, ורמי ליה לחמרא בגולפי חיורי, ומייצי להו לחמרייהו. ומתברו להו בחספי, ודרו בהדייהו. וכל היכא דמטו, תרו להו ושתו

אמר **ר' יהושע בן לוי:** וראשון שלנו כשלישי שלהן

גאיבעיא להו: מהו לסמוך בהן כרעי המטה? רוצה בקיומו על ידי דבר אחר, שרי או אסור?

כתא שמע: **דר' אלעזר ורבי יוחנן**, חד אסר וחד שרי #והלכתא כמאן דאסר¹³

{מיתבי: הדרדורין והרוקבאות של גוים - יין של ישראל כנוס בהן, אסור בשתיה ומותר בהנאה. העיד **שמעון בן גודא** לפני בנו של רבן גמליאל, על **רבן גמליאל**, ששתה ממנו בעכו, ולא הודו לו. נודות של גוים - **רבן שמעון בן גמליאל** אומר משום **רבי יהושע בן קפוסאי:** אסור לעשות מהן שטיחין לחמור ~והא הכא, דרוצה בקיומו על ידי דבר אחר, וקתני דאסור! אוליטעמיד, קנקנים של גוים, ליתסרו למיזבן?! - מאי שנא נודות ומאי שנא קנקנים?! אלא¹⁴ אמר **רבא:** גזירה שמא יבקע נודו, ויטלנו ויתפרנו על גבי נודו!

13 כך הגרסה לפננו, אבל הרא"ש לא גרסו
14 כך גרסת ב"ח ולפננו חסר

מחברת עבודה זרה - ב

{ולמאן דאמר "רוצה בקיומו על ידי דבר אחר אסור" - מאי שנא קנקנים דשרו?! אאמר לך: התם, ליתיה לאיסוריה בעיניה - הכא, איתיה לאיסוריה בעיניה!

ולא הודו לו -- {ורמינהי: יין הבא ברוקבאות של גויס, אסור בשתיה ומותר בהנאה. העיד **שמעון בן גודע** לפני בנו של רבן גמליאל על רבן גמליאל, ששתה ממנו בעכו, והודו לו?! אמאי "לא הודו לו" דקאמר התם? כל סייעתו - אבל בנו, מודי ליה! <<איבעית אימא: "גודא" לחוד ו"גודע" לחוד

ועורות לבובין -- תנו רבנן: איזהו עור לבוב? כל שקרוע כנגד הלב, וקדור כמין ארובה - יש עליו קורט דם, אסור - **(לב,ב)** אין עליו קורט דם, מותר #אמר **רב הונא**: לא שנו אלא שלא מלחו, אבל מלחו, אסור - אימא: מלחו העבירו¹⁵

רבן שמעון בן גמליאל אומר: בזמן שהקרע שלו עגול, אסור - משוך, מותר -- אמר **רב יוסף** אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. אמר ליה **אביי**: "הלכה" - מכלל דפליגי! אמר ליה: וְמאי נפקא לך מינה?! אמר ליה: וגמרא גמור, זמורתא תהא?!

בשר הנכנס לבית עבודה זרה מותר -- וְמאן תנא? אמר **ר' חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן**: דלא כרבי אלעזר, דאי כרבי אלעזר, האמר: סתם מחשבת גוי לעבודה זרה

והיוצא אסור, מפני שהוא כזבחי מתים, דברי **ר' עקיבא** -- וְמאי טעמא? אי אפשר דליכא תקרובת עבודה זרה! וְמניי? כרבי יהודה בן בתירא היא! דתניא: **רבי יהודה בן בתירא** אומר: מנין

15 כד גרסת יעב"ץ, ולפננו: "העברתו"

מחברת עבודה זרה - ב

לתקרובת עבודה זרה שמטמא באהל? שנאמר: (תהילים קו)
"ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים" - מה מת, מטמא באהל -
אף תקרובת עבודה זרה מטמאה באהל!

ההולכין לתרפות, אסור לשאת ולתת עמהן - והבאין מותרין --
אמר **שמואל**: גוי ההולך לתרפות - בהליכה אסור, דאזיל ומודי
קמי עבודה זרה - בחזרה מותר - מאי דהוה, הוה! ישראל ההולך
לתרפות - בהליכה מותר, דלמא הדר ביה ולא אזיל - בחזרה
אסור - כיון **(לג,א)** דאביק בה, מהדר הדר אזיל {והתניא: ישראל
ההולך לתרפות, בין בהליכה בין בחזרה, אסור - אמר **רב אשי**: כי
תניא ההיא, בישראל מומר,¹⁶ דודאי אזיל

תנו רבנן: גוי ההולך ליריד, בין בהליכה בין בחזרה מותר. ישראל
ההולך ליריד, בהליכה מותר, בחזרה אסור - גמאי שנא ישראל,
דבחזרה אסור? כדאמרי: עבודה זרה זבין - דמי עבודה זרה
איכא בהדיה! {גוי נמי, נימא: עבודה זרה זבין - דמי עבודה זרה
איכא בהדיה!?! | אלא גוי, אמרינן: גלימא זבין, חמרא זבין {
ישראל נמי נימא: אימור: גלימא זבין, חמרא זבין! אי איתא
דהוה ליה, הכא הוה מזבין ליה

והבאין מותרין -- אמר **ר' שמעון בן לקיש**: לא שנו אלא שאין
קשורין זה בזה, אבל קשורין זה בזה, אסורין - אימא: דעתו
לחזור!

נודות הגוים וקנקניהן, ויין של ישראל כנוס בהן, אסורין, ואיסורין
איסור הנאה, דברי **רבי מאיר**. ו**חכמים** אומרים: אין איסורין
איסור הנאה -- תנו רבנן: נודות הגוים - גרודים חדשים מותרין,
ישנים ומזופפין אסורין. גוי ריבבן ועיבדן, ונתן לתוכן יין, וישראל
עומד על גביו - אינו חושש {וכי מאחר דגוי נותן לתוכן יין, כי

16 יש גורסים: "משומד"

מחברת עבודה זרה - ב

ישראל עומד על גביו, מאי הוי?! <אמר **רב פפא**: הכי קאמר: גוי ריבבן ועיבדן, וישראל נותן לתוכן יין, וישראל אחר עומד על גביו, ואינו חושש {ומאחר דישראל נותן לתוכן יין, ישראל אחר עומד על גביו למה ל?> <דלמא אגב טירדיה, מנסך ולאן אדעתיה!> <**ארב זביד** אמר: לעולם כדקאמרת מעיקרא, והכא בעידנא דקא שדי ליה, נעשה כזורק מים לטיט!>

אמר **רב פפי**: שמע מינה מדרב זביד: האי גוי דשדא חמרא לבי מילחי דישראל, שרי! {מתקיף לה **רב אשי**: מי דמי?!> התם, קאזיל לאיבוד - הכא, לא קאזיל לאיבוד!

בר עדי טייעא אנס הנהו זיקי מרב יצחק בר יוסף. רמא בהו חמרא, ואהדרינהו ניהליה. אתא שאיל בי מדרשא. אמר ליה **רבי ירמיה**: כך הורה **רבי אמאי**: הלכה למעשה: ממלאן מים שלשה ימים ומערן!

ואמר **רבא**: צריך לערן מעת לעת!

סבור מינה: הני מילי דיין, אבל דידהו, לא! כי אתא **רבינן**, אמר ר' שמעון בן לקיש: אחד שלנו ואחד שלהם! סבר **רב אחא בריה דרבא** קמיה **דרב אשי** למימר: הני מילי נודות, אבל קנקנים לא! אמר ליה **רב אשי**: לא שנא נודות ולא שנא קנקנים!

תנו רבנן: קנקנים של גוים - חדשים גרודים מותרין - ישנים ומזופפין אסורין. גוי נותן לתוכן יין, ישראל נותן לתוכן מים; גוי נותן לתוכן יין, ישראל נותן לתוכן ציר ומורייס, ואינו חושש

{איבעיא להו: **(לגב)** לכתחלה או דיעבד?> אתא שמע: דתני **רב זביד בר אושעיא**: הלוקח קנקנים מן הגוים - חדשים, נותן לתוכן יין; ישנים, נותן לתוכן ציר ומורייס - לכתחלה!

{בעא מיניה ר' יהודה נשיאה מרבי אמאי: החזירן לכבשן האש ונתלבנו, מהו?> <אמר ליה: ציר שורף - אור לא כל שכן!>

מחברת עבודה זרה - ב

אתמר נמי: אמר ר' יוחנן, ואמרי לה: אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן:
קנקנים של גוים שהחזירן לכבשן האש, כיון שנשרה זיפתן מהן,
מותרין

אמר רב אשי: לא תימא עד דנתרן, אלא אפילו רפאי מירפא, אף
על גב דלא נתר

קינסא - פליגי בה רב אחא ורבינא - חד אסר וחד שרי #והלכתא
כמאן דאסר

גאיבעיא להו: מהו ליתן לתוכו שכר? ארב נחמן ורב יהודה אסרי,
ורבא שרי. רבינא שרא ליה לרב חייא בריה דרב יצחק למירמא
ביה שכרא. אזל רמא ביה חמרא. ואפילו הכי לא חש לה למילתא.
אמר: אקראי בעלמא הוא!

רב יצחק בר ביסנא הוה ליה הנהו מאני דפקוסנא. מלינהו מיא,
אנחינהו בשימשא - פקעו. אמר ליה רבי אבא: אסרתינהו עלך
איסורא דלעולם! - אימור דאמור רבנן ממלינהו מיא - אנוחי
בשימשא מי אמור?!

אמר ר' יוסנא אמר ר' אמי: כלי נתר אין לו טהרה עולמית -
גמאי כלי נתר? אמר ר' יוסי בר אבין: כלי מחפורת של צריך
דבי פרזק רופילא אנס הני כובי מפומבדיתא. רמא בהו חמרא.
אהדרינהו ניהלייהו. אתו שיילוהו לרב יהודה. אמר: דבר שאין
מכניסו לקיום הוא - משכשכן במים והן מותרין

אמר רב עזרא: הני חצבי שחימי דארמאי, כיון דלא בלעי טובא,
משכשכן במים ומותרין

אמר רב פפי: הני פתוותא דבי מיכסי, כיון דלא בלעי טובא,
משכשכן במים ומותרין

כסי - רב אסי¹⁷ אסר ורב אשי שרי #אי שתי בהו גוי פעם ראשון,
כולי עלמא לא פליגי דאסור - כי פליגי בפעם שני. איכא דאמרי:

17 כד לפננו, ונלע"ד צ"ל "רבי אסי"

מחברת עבודה זרה - ב

פעם ראשון ושני כולי עלמא לא פליגי דאסור - כי פליגי בפעם שלישי. והלכתא: פעם ראשון ושני אסור; שלישי מותר

אמר ר' זביד: האי מאני דקוניא חיורא ואוכמא, שרי - ירוקא אסור, משום דמיצריף. ואי אית בהו קרטופני, כולהו אסירי דרש **מרימר**: קוניא, בין אוכמא בין חיורא בין ירוקא שרי {מאי שנא מחמץ בפסח! - דבעו מיניה **ממרימר**: *הני מאני דקוניא, מהו לאשתמושי בהו בפיסחא? ~ירוקא לא תיבעי לך, דמצרפי ובלעי ואסירי! - כי תיבעי לך חיורי ואוכמי - מאי? ~כי אית בהו קרטופני, לא תיבעי לך, דודאי בלעי ואסירי! - כי תיבעי לך דשיעי - מאי? *אמר **(לד,א)** להו: אנא חזינא להו דמדייתי, וכיון דמדייתי, ודאי בלעי ואסירי! מאי טעמא? התורה העידה על כלי חרס, שאינו יוצא מידי דופנו לעולם! - מאי שנא מיין נסך, דדרש להו **מרימר**: כולהו מאני דקוניא שרי! ~וכי תימא: חמץ דאורייתא, יין נסך דרבנן - והא, כל דתקון רבנן, כעין דאורייתא תקון! אזה תשמישו בחמין, וזה תשמישו בצונן!

ר' עקיבא איקלע לגינזק. בעו מיניה: גמתענין לשעות או אין מתענין לשעות? - לא הוה בידיה; גקנקנים של גוים אסורין או מותרין? - לא הוה בידיה; גבמה שימש משה כל שבעת ימי המלואים? - לא הוה בידיה. אתא שאל בי מדרשא. אמרי: הלכתא: מתענין לשעות. ואם השלים, מתפלל תפלת תענית; והלכתא: קנקנים של גוים, לאחר שנים עשר חדש מותרין; במה שימש משה שבעת ימי המלואים? בחלוק לבן! **רב כהנא** מתני: בחלוק לבן שאין בו אימרא

מחברת עבודה זרה - ב

החרצנים והזגין של גוים אסורין, ואיסורן איסור הנאה, דברי ר' מאיר. **וחכמים** אומרים: לחין אסורין - יבישין מותרין -- תנו רבנן: החרצנים והזגים של גוים - לחין אסורין, יבשים מותרים. ג'הי נינהו לחין והי נינהו יבשין? אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: לחין - כל שנים עשר חדש; יבשים - לאחר שנים עשר חדש.

אתמר: אמר **רבה בר בר חנה** אמר ר' יוחנן: כשהן אסורין, אסורין אפילו בהנאה; כשהן מותרין, מותרין אפילו באכילה.

אמר ר' זביד: האי דורדיא דחמרא דארמאי - בתר תריסר ירחי שתא שרי. אמר **רב חביבא בריה דרבא**: הני גולפי - בתר תריסר ירחי שתא שרי. אמר **רב חביבא**: הני (לד,ב) אבטא דטייעי - בתר תריסר ירחי שתא שרי. אמר **רב אחא בריה דרב איקא**: הני פורצני דארמאי - בתר תריסר ירחי שתא שרי. אמר **רב אחא בריה דרבא**: הני גולפי שחימי ואוכמי - בתר תריסר ירחי שתא שרי.

והמורייס -- תנו רבנן: מורייס אומן מותר. ר' יהודה בן גמליאל אומר משום ר' חנינא בן גמליאל: אף חילק אומן מותר.

תני **אבימי בריה דר' אבהו**: מורייס אומן מותר - הוא תני לה והוא אמר לה: פעם ראשון ושני מותר - שלישי אסור ג'מאי טעמא? כפעם ראשון ושני, דנפיש שומנייהו, לא צריך למירמי בהו חמרא - מכאן ואילך, רמו בהו חמרא!

ההוא ארבא דמורייסא דאתי לנמילא דעכו. אותיב **רבי אבא דמן עכו** נטורי בהדה. אמר ליה **רב אדא**¹⁸: ג'עד האידנא מאן נטרה?! אמר ליה: עד האידנא, למאי ניחוש לה?! אי משום דמערבי ביה חמרא - קיסתא דמורייס בלומא - קיסתא דחמרא בארבע לומי! אמר ליה ר' ירמיה לר' זירא: דלמא איידי דצור אתו דשוי חמרא אמר ליה: התם, עיקולי ופשוורי איכא!

18 כד גרסת ב"ח ולפננו: "רבא"

מחברת עבודה זרה - ב

וגבינת בית אונייקי של גוים אסורין, ואיסורן איסור הנאה, דברי ר' מאיר. **וחכמים** אומרים: אין איסורן איסור הנאה -- אמר ר' שמעון בן לקיש: מפני מה אסרו גבינת אונייקי? מפני שרוב עגלים של אותה עיר נשחטין לעבודה זרה! {מאי איריא רוב עגלים! אפילו מיעוט נמי, דהא ר' מאיר חייש למיעוטא! אי אמרת רוב, איכא מיעוט - אלא אי אמרת מיעוט - כיון דאיכא רוב עגלים דאין נשחטין לעבודה זרה, ואיכא נמי שאר בהמות דאין נשחטין לעבודה זרה, הוה ליה מיעוטא דמיעוטא, ומיעוטא דמיעוטא לא חייש ר' מאיר!

{אמר ליה ר' שמעון בר אליקים לר' שמעון בן לקיש: כי נשחטין לעבודה זרה, מאי הוי?! והא את הוא דשרי! דאתמר: השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודה זרה, להקטיר חלבה לעבודה זרה - רבי יוחנן אמר: אסורה - קסבר: מחשבין מעבודה לעבודה, וילפינן חוץ מפנים, ור' שמעון בן לקיש אמר: מותרת אמר ליה: תרמינך שעתך! - באומר: בגמר זביחה הוא עובדה!

אמר ר' יהודה: שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך. אמר לו: גמפני מה אסרו גבינות הגוים? אמר לו: מפני שמעמידין אותה בקיבה של נבילה! {אמר לו: והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה, אמרו: כהן שדעתו יפה, שורפה חיה! ולא הודו לו. אבל אמרו: אין נהנין ולא מועלין! | אמר לו: מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודה זרה. אמר לו: גאם כן, למה לא אסרו בהנאה?! -- אמר רב אחזבוי אמר רב: המקדש בפרש שור הנסקל, מקודשת - בפרש עגלי עבודה זרה, אינה מקודשת - איבעית אימא סברא, ואיבעית אימא קרא - איבעית אימא סברא: גבי עגלי עבודה זרה ניחא ליה בנפחיה, אבל גבי שור הנסקל לא ניחא ליה בנפחיה; איבעית אימא קרא: כתיב הכא: (דברים יג) "לא ידבק בידך מאומה", וכתוב התם: (שמות כא)

מחברת עבודה זרה - ב

"סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו" - בשרו אסור - הא
פרשו, מותרת!

אמר **רבא**: תרוייהו תננה! מדקאמר ליה: "מפני שמעמידין בקיבת
נבילה", וקא מהדר ליה "והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה"
- (לה, א) מכלל דאיסורי הנאה, שרו פרשייהו! ומדקאמר ליה:
"מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודה זרה", וקא מהדר ליה:
"אם כן, למה לא אסרוה בהנאה" - מכלל דעבודה זרה, אסור
פרשייהו!

{ולהדר ליה: משום דליתיה לאיסורא בעיניה - דהא מורייס
לרבנן, דלא אסרוהו בהנאה - מאי טעמא? לאו משום דליתיה
לאיסורא בעיניה?! אמרי: הכא, כיון דאוקמיה קא מוקים, חשיב
ליה כמאן דאיתיה לאיסוריה בעיניה!

השיאו לדבר אחר. אמר לו: ישמעאל! היאך אתה קורא? (שיר
השירים א) "כי טובים דודיך מייך" או "כי טובים דודיך"? אמר לו:
"כי טובים דודיך"! אמר לו: אין הדבר כן! שהרי חבירו מלמד
עליו: "לריח שמניך טובים"! -- גמאי "כי טובים דודיך מייך"? ככי
אתא **רב דימי**, אמר: אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה: "רבש"ע!
עריבים עלי דברי דודיך יותר מיינה של תורה!"

גמאי שנא האי קרא, דשייליה? אמר **ר' שמעון בן פזי** ואיתימא
ר' שמואל בר אמי: מרישיה דקרא קאמר ליה: "ישקני מנשיקות
פיהו" - אמר ליה: "ישמעאל אחי! חשוק שפתותיך זו בזו, ואל
תבהל להשיב!" גמאי טעמא? אמר **עולא** ואיתימא **רב שמואל בר
אבא**: גזרה חדשה היא, ואין מפקפקין בה! גמאי גזירתא? אמר
ר' שמעון בן פזי אמר **ר' יהושע בן לוי**: משום ניקור {ולימא ליה:
"משום ניקור"?} כדעולא, דאמר **עולא**: כי גזרי גזירתא במערבא,
לא מגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא - דלמא איכא איניש דלא
סבירא ליה, ואתי לזלזולי בה!

מחברת עבודה זרה - ב

מגדף בה ר' ירמיה: וְ"אלא מעתה, יבשה תשתרי! ישן תשתרי! -
דאמר ר' חנינא: יבש מותר! אין מניחו ליבש!; ישן מותר! אין
מניחו לישן!

<<אמר ר' חנינא: לפי שאי אפשר לה בלא צחצוחי חלב!

<<אשמואל אמר: מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה - הא
קיבה גופא שריא!

{ומי אמר שמואל הכי?! והתנן: קיבת הגוי, ושל נבילה - הרי זו
אסורה ~ והוינן בה: *{אטו דגוי לאו נבלה היא?! *אומר שמואל:
חדא קתני: קיבת שחיטת גוי נבלה אסורה! כלא קשיא - (לה, ב)
כאן קודם חזרה, כאן לאחר חזרה, ומשנה לא זזה ממקומה
<<<אמר ר' חנינא משמיה דרב אדא בר אבהו אמר: מפני שמחליקין
פניה בשומן חזיר

<<<<אמר ר' חסדא: מפני שמעמידין אותה בחומץ

<<<<<אמר ר' נחמן¹⁹: מפני שמעמידין אותה בשרף הערלה!
זכמאן? ככי האי תנא דתנן: ר' אליעזר אומר: המעמיד בשרף
הערלה אסור, מפני שהוא פירי <אפילו תימא ר' יהושע - עד כאן
לא פליג ר' יהושע עליה דר' אליעזר אלא בקטפא דגוזא, אבל
בקטפא דפירא, מודי! והיינו דתנן: אמר ר' יהושע: שמעתי בפירוש
שהמעמיד בשרף העלין ובשרף העיקרין, מותר - בשרף הפגין,
אסור, מפני שהוא פירי!

{בין לרב חסדא, בין לרב נחמן²⁰, תתסר בהנאה! - קשיא!

דרש רב נחמן בריה דרב חסדא: מאי דכתיב: "לריח שמניך
טובים?" - למה תלמיד חכם דומה? לצלוחית של פלייטין! מגולה,
ריחה נודף - מכוסה, אין ריחה נודף! ולא עוד, אלא דברים
שמכוסין ממנו מתגלין לו, שנאמר: "עלמות אהבוך" - קרי ביה:
"עלמות"; ולא עוד, אלא שמלאך המות אוהבו, שנאמר: "עלמות

19 כד גרסת ב"ח, ולפננו: "נחמן בר יצחק"
20 כד גרסת ב"ח, ולפננו: "נחמן בר יצחק"

מחברת עבודה זרה - ב

אהבוך" - קרי ביה "על מות"; ולא עוד, אלא שנחל שני עולמות, אחד העולם הזה ואחד העולם הבא, שנאמר: "עלמות" - קרי ביה: "עולמות"

משנה: ואלו דברים של גוים אסורין, ואין איסורן איסור הנאה: חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו, והפת והשמן שלהן. **רבי** ובית דינו התירו השמן. והשלקות וכבשין שדרכן לתת לתוכן יין וחומץ, וטרית טרופה, וציר שאין בה דגה כלבית שוטטת בו, והחילק, וקורט של חלתית, ומלח שלקונדית - הרי אלו אסורין, ואין איסורן איסור הנאה

גמרא: {חלב, למאי ניחוש לה?! ^ אי משום איחלופי - טהור חיור, טמא ירוק! ^ ואי משום איערובי - ניקום! דאמר מר: חלב טהור עומד - חלב טמא אינו עומד! אי דקא בעי לגבינה, הכא נמי! - הכא במאי עסקינן? דקא בעי ליה לכמכא! {ונשקול מיניה קלי וניקום?! כיון דבטהור נמי איכא נסיובי דלא קיימי, ליכא למיקם עלה דמילתא!

<אויבעית אימא: אפילו תימא דקבעי לה לגבינה - איכא דקאי ביני אטפי!

והפת -- אמר **ר' כהנא** אמר **ר' יוחנן**: פת לא הותרה בבית דין { מכלל דאיכא מאן דשרי! אין! דכי אתא **רב דימי**, אמר: פעם אחת יצא רבי לשדה, והביא גוי לפניו פת פורני מאפה סאה. אמר רבי: כמה נאה פת זו! מה ראו חכמים לאוסרה?! "מה ראו חכמים?! - משום חתנות! אלא: "מה ראו חכמים לאוסרה בשדה?! ~כסבורין העם: התיר רבי הפת - ולא היא! רבי לא התיר את הפת!

מחברת עבודה זרה - ב

רב יוסף, ואיתימא **רב שמואל בר יהודה** אמר: לא כך היה מעשה, אלא אמרו: פעם אחת, הלך רבי למקום אחד, וראה פת דחוק לתלמידים. אמר רבי: "אין כאן פלטר?!" - כסבורין העם לומר: פלטר גוי - והוא לא אמר אלא פלטר ישראל!

אמר **ר' חלבו**: אפילו למאן דאמר פלטר גוי - לא אמרן אלא דליכא פלטר ישראל, אבל במקום דאיכא פלטר ישראל, לא! **ורבי יוחנן** אמר: אפילו למאן דאמר פלטר גוי - הני מילי בשדה, אבל בעיר, לא, משום חתנות!

איבו הוה מנכית ואכיל פת אבי מצרי. אמר להו **רבא**, ואיתימא **רב נחמן בר יצחק**: לא תשתעו מיניה דאיבו²¹, דקאכיל לחמא דארמאי!

והשמן שלהן -- שמן - **רב** אמר: דניאל גזר עליו, ו**שמואל** אמר: **(לו,א)** זליפתן של כלים טמאים אוסרתן {אטו כולי עלמא אוכלי טהרות נינהו?! אלא זליפתן של כלים אסורין אוסרתן!

אמר ליה **שמואל לרב**: בשלמא לדידי, דאמינא זליפתן של כלים אסורין אוסרתן - היינו דכי אתא רב יצחק בר שמואל בר מרתא ואמר: דריש **רבי שמלאי** בנציבין: שמן, **ר' יהודה**²² ובית דינו נמנו עליו והתירוהו - קסבר: נותן טעם לפגם מותר - אלא לדידך, דאמרת: דניאל גזר עליו - דניאל גזר, ואתא רבי יהודה הנשיא ומבטל ליה?! והתנן: אין בית דין יכול לבטל דברי בין דין חבירו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין! אמר ליה: שמלאי לודאה קא אמרת?! שאני לודאי, דמזלזלו! אמר ליה: אשלח ליה! - איכסיף - אמר **רב**: אם הם לא דרשו, אנן לא דרשינן?! והכתיב: (דניאל א) "וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו" - בשתי משתאות הכתוב מדבר, אחד משתה יין

21 לפננו: "בהדיה דאיבו"

22 יש גורסים "הנשיא" ונראה שכן גרסת רש"י

מחברת עבודה זרה - ב

ואחד משתה שמן. רב סבר: על לבו שם, ולכל ישראל הורה.
ושמואל סבר: על לבו שם, ולכל ישראל לא הורה

{ושמן, דניאל גזר?! והאמר **באלי** אמר²³ **אבימי נותאה** משמיה
דרב: פיתן ושמנן, יינן ובנותיהן - כולן משמנה עשר דבר הן!
~וכי תימא: אתא דניאל, גזר ולא קיבל, ואתו תלמידי דהלל
ושמאי, וגזר וקיבל - אם כן, מאי אסהדותיה דרב?! אלא דניאל
גזר עליו בעיר, ואתו אינהו וגזר אפילו בשדה!

{ור' יהודה הנשיא, היכי מצי למישרא תקנתא דתלמידי שמאי
והלל?! והתנן: אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא
אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין! ועוד, הא אמר **רבה בר בר חנה**
אמר **ר' יוחנן**: בכל יכול לבטל בית דין דברי בית דין חבירו, חוץ
משמונה עשר דבר, שאפילו יבא אליהו ובית דינו, אין שומעין לו!
<אמר **רב משרשיא**: מה טעם? הואיל ופשט איסורו ברוב ישראל -
שמן, לא פשט איסורו ברוב ישראל! דאמר **רבי שמואל בר אבא**
אמר **רבי יוחנן**: ישבו רבותינו ובדקו על שמן, שלא פשט איסורו
ברוב ישראל. וסמכו רבותינו על דברי רבן שמעון בן גמליאל ועל
דברי רבי אלעזר בר צדוק, שהיו אומרים: אין גוזרין גזירה על
הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה. דאמר **רב אדא**
בר אהבה: מאי קרא? **(לו, ב)** (מלאכי ג) "במארה אתם נארים
ואותי אתם קובעים הגוי כולו" - אי איכא גוי כולו, אין - אי לא,
לא!

גופא: אמר **באלי** אמר **אבימי נותאה** משמיה **דרב**: פיתן, ושמנן,
יינן, ובנותיהן - כולן משמונה עשר דבר הן -- גבנותיהן מאי
היא? <אמר **רב נחמן בר יצחק**: גזרו על בנותיהן נידות מעריסותן
<<**אוגניבא** משמיה **דרב** אמר: כולן, משום עבודה זרה גזרו בהן. דכי
אתא **רב אחא בר אדא** אמר **ר' יצחק**: גזרו על פיתן משום שמנן -
{מאי אולמיה דשמן מפת?! ~אלא על פיתן ושמנן משום יינן, ועל

מחברת עבודה זרה - ב

יין משום בנותיהן, ועל בנותיהן משום דבר אחר, ועל דבר אחר משום דבר אחר

{בנותיהן דאורייתא היא! דכתיב: (דברים ז) "לא תתחתן בס" <דאורייתא שבע אומות, אבל שאר גוים לא - ואתו אינהו וגזור אפילו דשאר גוים {ולר' שמעון בן יוחי, דאמר: "כי יסיר את בנך מאחרי" - לרבות כל המסירות - מאי איכא למימר?! |<אלא דאורייתא אישות דרך חתנות - ואתו אינהו, גזור אפילו דרך זנות! {זנות נמי, בבית דינו של שם גזרו! דכתיב: (בראשית לח) "ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף!" |<אלא דאורייתא גוי הבא על בת ישראל, דמשכה בתריה, אבל ישראל הבא על הגויה, לא - ואתו אינהו, גזור אפילו ישראל הבא על הגויה {ישראל הבא על הגויה, הלכה למשה מסיני היא! דאמר מר: הבועל ארמית, קנאין פוגעין בו! |<אלא דאורייתא בפרהסיא, וכמעשה שהיה ואתו אינהו גזור אפילו בצינעא! {בצינעא נמי, בית דינו של חשמונאי גזרו! דכי אתא **רב דימי**, אמר: בית דינו של חשמונאי גזרו: ישראל הבא על הגויה חייב משום נשג"א. כי אתא **רבין**, אמר: משום נשג"א! <כי גזרו בית דינו של חשמונאי, ביאה, אבל ייחוד, לא. ואתו אינהו גזור אפילו ייחוד! {ייחוד נמי, בית דינו של דוד גזרו! דאמר **רב יהודה**: באותה שעה, גזרו על ייחוד <אמרי: התם, ייחוד דבת ישראל, אבל ייחוד דגויה, לא. ואתו אינהו, גזרו אפילו אייחוד דגויה! {ייחוד דבת ישראל דאורייתא היא! דאמר **ר' יוחנן** משום **ר' שמעון בן יהוצדק**: רמז לייחוד מן התורה מנין? שנאמר: (דברים יג) "כי יסיתך אחיך בן אמך" - וכי בן אם מסית, בן אב אינו מסית?! - אלא בן מתייחד עם אמו, ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה! אייחוד דאורייתא דאשת איש, ואתא דוד, וגזר אפילו אייחוד דפנויה; ואתו תלמידי בית שמאי ובית הלל, גזור אפילו אייחוד דגויה!

{מאי "על דבר אחר משום דבר אחר"? <אמר **רב נחמן בר יצחק**: גזרו על תינוק גוי, שיטמא בזיבה, שלא יהא תינוק ישראל רגיל

מחברת עבודה זרה - ב

אצלו במשכב זכור. דאמר ר' **זירא**: צער גדול היה לי אצל ר' אסי, ור' אסי אצל ר' יוחנן, ור' יוחנן אצל ר' ינאי, ור' ינאי אצל רבי נתן בן עמרם, ור' נתן בן עמרם אצל **רבי**: תינוק גוי, מאימתי מטמא בזיבה? ואמר לי: בן יומו! וכשבאתי אצל ר' **חייא**, אמר לי: בן תשע שנים ויום אחד! וכשבאתי והרציתי דברי לפני רבי, אמר לי: הנח דברי, ואחוז דברי רבי **חייא**, דאמר תינוק גוי אימתי מטמא בזיבה? בן תשע שנים ויום אחד, (**לז,א**) הואיל וראוי לביאה, מטמא נמי בזיבה!

אמר **רבינא**: הלכך הא תינוקת גויה בת שלש שנים ויום אחד, הואיל וראויה לביאה, מטמאה נמי בזיבה {פשיטא! כמה דתימא? האי ידע לארגולי - והא לא ידעה לארגולי - קמשמע לן!

מיסתמיך ואזיל ר' יהודה נשיאה אכתפיה דרבי שמלאי שמעיה. אמר ליה: שמלאי! לא היית אמש בבית המדרש כשהתרנו את השמן! אמר לו: בימינו תתיר אף את הפת! אמר לו: אם כן, קרו לן "בית דינא שריא"! דתנן: העיד **רבי יוסי בן יועזר איש צרידה** על אייל קמצא דכן, ועל משקה בית מטבחיא דכן, ועל דיקרב למיתא מסאב - וקרו ליה "יוסף שריא". אמר ליה: התם שרא תלת, ומר שרא חדא! ואי שרי מר חדא אחריתי, אכתי תרתין הוא דהויין! אמר ליה: אנא שראי אחריתי!

גמאי היא? <דתנן: "זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש", ומת בתוך שנים עשר חודש, אינו גט ~ותני עלה: ורבותינו התירוה לינשא ~ואמרינן: מאן רבותינו? אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: בית דינא דשרו משחא! - סברי לה כר' יוסי, דאמר: זמנו של שטר מוכיח עליו!

ואמר ר' **אבא בריה דרבי חייא בר אבא**: ר' יהודה הנשיא הורה, ולא הודו לו כל שעתו, ואמרי לה: כל סייעתו

מחברת עבודה זרה - ב

אמר ליה **רבי אלעזר** לההוא סבא: גכי שריתוה, לאלתר שריתוה, דלא אתי? או דלמא לאחר שנים עשר חודש, דהא איקיים ליה תנאיה? {ותיבעי לך אמתניתין, דתנן: "הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש", ומת בתוך שנים עשר חודש, הוי גט, דהא איקיים ליה תנאי ~ותיבעי לך: לאלתר הוי גיטא, דהא לא אתא? או דלמא לאחר שנים עשר חודש, דהא איקיים ליה תנאיה? <אין הכי נמי! אלא משום דהוית בההוא מניינא!

אמר **אביי**: הכל מודים "לכשתצא חמה מנרתיקה", "לכי נפקא" קאמר לה, וכי מיית בליליא, גט לאחר מיתה הוא; "על מנת שתצא חמה מנרתיקה", "מעכשיו" קאמר לה, וכי מיית בליליא, הא ודאי תנאה הוי, וגט מחיים הוא! כדרב הונא, דאמר **רב הונא**: כל האומר "על מנת", כאומר "מעכשיו" דמי - לא נחלקו אלא ב"אם תצא" - ר' יהודה הנשיא סבר לה כר' יוסי, דאמר: זמנו של שטר מוכיח עליו, והוה ליה כ"מהיום אם מתי" כ"מעכשיו אם מתי". ורבנן לית להו דר' יוסי, והוה ליה כ"זה גיטך אם מתי" גרידא

גופא: העיד **יוסי בן יועזר איש צרידה** על אייל קמצא דכן, ועל משקה בי מטבחיא דכן, ועל דיקרב למיתא מסאב. וקרו ליה "יוסף שריא" -- גמאי "אייל קמצא"? **ארב פפא** אמר: שושיבא <**ארב חייא בר אמי** משמיה **דעולא** אמר: סוסביל - **רב פפא** אמר שושיבא - וקמיפלגי בראשו ארוך - מר סבר: ראשו ארוך אסור, ומר סבר: ראשו ארוך מותר; **רב חייא בר אמי** משמיה **דעולא** אמר: (**לזב**) סוסביל - בראשו ארוך כולי עלמא לא פליגי דאסור, והכא בכנפיו חופין את רובו על ידי הדחק קמיפלגי - מר סבר: רובא כל דהו בעינן, ומר סבר: רובא דמנכר בעינן

מחברת עבודה זרה - ב

ועל משקה בי מטבחיא דכן -- גמאי "דכן"? ארב אמר: דכן ממש
<אשמואל אמר: דכן מלטמא אחרים, אבל טומאת עצמן יש בהן
- רב אמר: דכן ממש - קסבר: טומאת משקין דרבנן. וכי גזרו
רבנן, טומאה במשקין דעלמא, אבל במשקה בי מטבחיא לא גזרו
רבנן; ושמואל אמר: דכן מלטמא אחרים, אבל טומאת עצמן יש
בהן - קסבר: טומאת משקין, דאורייתא - לטמא אחרים, דרבנן -
וכי גזרו רבנן, במשקין דעלמא - במשקין בי מטבחיא לא גזרו

ועל דיקרב למיתא מסאב. וקרו ליה "יוסף שריא" -- "יוסף
אסרא" מיבעי ליה! ועוד, דאורייתא היא! דכתיב: (במדבר יט)
"וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם
או בקבר יטמא שבעת ימים" <דאורייתא, דיקרב טמא - דיקרב
בדיקרב טהור - ואתו אינהו, וגזרו אפילו דיקרב בדיקרב. ואתא
איהו, ואוקמה אדאורייתא

{דיקרב בדיקרב נמי דאורייתא הוא, דכתיב: "וכל אשר יגע בו
הטמא יטמא"! <אמרו רבנן קמיה דרבא משמיה דמר זוטרא
בריה דרב נחמן, דאמר משמיה דרב נחמן: דאורייתא, דיקרב
בדיקרב בחיבורין, טומאת שבעה - שלא בחיבורין, טומאת ערב.
ואתו אינהו, וגזרו אפילו שלא בחיבורין טומאת שבעה. ואתא
איהו, ואוקמה אדאורייתא!

גדאורייתא מאי היא? <דכתיב: "הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא
שבעת ימים", וכתיב: "וכל אשר יגע בו הטמא יטמא", וכתיב:
"והנפש הנוגעת תטמא עד הערב" - הא כיצד? - כאן בחיבורין,
כאן שלא בחיבורין!

אמר להו רבא: לאו אמינא לכו: לא תתלו ביה בוקי סריקי ברב
נחמן! - הכי אמר רב נחמן: ספק טומאה ברשות הרבים התיר
להו! {והא הלכתא מסוטה גמרינן לה: מה סוטה, רשות היחיד -

מחברת עבודה זרה - ב

אף טומאה, רשות היחיד אהא אמר ר' יוחנן: הלכה ואין מורין כן,
ואתא איהו ואורי ליה אורוי!

תניא נמי הכי: ר' יהודה אומר: קורות נעץ להם, ואמר: עד כאן
רשות הרבים. עד כאן רשות היחיד

כי אתו לקמיה דרבי ינאי, אמר להו: הא מיא בשיקעתא דבנהרא
- זילו טבולו!

והשלקות -- גמנהני מילי? אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
אמר קרא: (דברים ב) "אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף
תתן לי ושתיתי" - כמים - מה מים, שלא נשתנו - אף אוכל, שלא
נשתנה {אלא מעתה, חטין ועשאן קליות, הכי נמי דאסורין! - וכי
תימא: הכי נמי! - והתניא: חטין ועשאן קליות, מותרין! | אלא
כמים - מה מים, שלא נשתנו מברייתן - אף אוכל, שלא נשתנה
מברייתו! {אלא מעתה, חטין וטחנן, הכי נמי דאסורין! וכי תימא:
הכי נמי! - והתניא: חטין ועשאן קליות, הקמחים והסלתות שלהן
מותרין! | אלא כמים - מה מים, שלא נשתנו מברייתן על ידי
האור, אף אוכל, שלא נשתנה מברייתו על ידי האור! {מידי "אור"
כתיב! (לח,א) | אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא!

אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: כל הנאכל כמות שהוא חי,
אין בו משום בישולי גוים. בסורא מתנו הכי. בפומבדיתא מתנו
הכי: אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: כל שאינו נאכל על
שולחן מלכים ללפת בו את הפת, אין בו משום בישולי גוים גמאי
בינייהו? איכא בינייהו דגים קטנים, וארדי, ודייסא!

אמר רב אסי אמר רב: דגים קטנים מלוחים, אין בהן משום
בישולי גוים. אמר רב יוסף: אם צלאן גוי, סומך ישראל עליהם
משום עירובי תבשילין. ואי עבדינהו גוי כסא דהרסנא, אסור {
פשיטא! כמהו דתימא? הרסנא עיקר! - קמשמע לן - קימחא
עיקר!

אמר **רב ברונא** אמר **רב**: גוי שהצית את האור באגס, כל החגבים שבאגס אסורין גְהיכי דמי? ^ אילימא דלא ידע הי טהור והי טמא - מאי איריא גוי?! אפילו ישראל נמי! ^ אלא משום בישולי גוים - כי האי גוונא מי אסיר?! והאמר **רב חנן בר אמי** אמר **ר' פדת** אמר **ר' יוחנן**: האי גוי דחריך רישא, שרי למיכל מיניה, אפילו מריש אוניה - אלמא²⁴ לעבורי שער קמיכוין - הכי נמי, לגלויי אגמא קא מיכוין! <לעולם דלא ידע הי טהור והי טמא, ומעשה שהיה, בגוי היה!

גופא: אמר **רב חנן בר אמי** אמר **ר' פדת** אמר **ר' יוחנן**: האי גוי דחריך רישא, שרי למיכל מיניה, אפילו מריש אוניה - אמר **רבינא**: הלכך האי גוי דשדא סיכתא לאתונא, וקבר בה ישראל קרא מעיקרא, שפיר דמי! {פשיטא! <מהו דתימא? לבשולי מנא קא מיכוין - קמשמע לן - לשרורי מנא קא מיכוין!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הניח ישראל בשר על גבי גחלים, ובא גוי והפך בו, מותר גְהיכי דמי? ^ אילימא דאי לא הפך ביה, הוה בשיל - פשיטא! ^ אלא לאו דאי לא הפך, לא הוה בשיל - אמאי מותר?! בישולי גוים נינהו! אלא! צריכא דאי לא הפך, הוה בשיל בתרתי שעי, והשתא קא בשיל בחדא שעתא - מהו דתימא? קרובי בישולא מילתא היא - קמשמע לן! {והאמר **ר' אסי** אמר **ר' יוחנן**: כל שהוא כמאכל בן דרוסאי, אין בו משום בישולי גוים - הא אינו כמאכל בן דרוסאי, יש בו משום בשולי גוים! <התם, כגון דאותביה בסילתא, ושקליה גוי ואותביה בתנורא!

תניא נמי הכי: מניח ישראל בשר על גבי גחלים, ובא גוי ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש, ואינו חושש; שופתת אשה קדירה על גבי כירה, ובאת גויה (**לחב**) ומגיסה עד שתבא מבית המרחץ או מבית הכנסת, ואינה חוששת

24 נל"ד צ"ל: "אלמה? - לעבורי שער קמיכוין!"

מחברת עבודה זרה - ב

גאיבעיא להו: הניח גוי והפך ישראל, מהו? אמר **רב נחמן בר יצחק**: קל וחומר: גמרו ביד גוי, מותר - גמרו ביד ישראל, לא כל שכן!

איתמר נמי: אמר **רבה בר בר חנה** אמר ר' יוחנן, ואמרי לה: אמר **רב אחא בר בר חנה** אמר ר' יוחנן: בין שהניח גוי והפך ישראל, בין שהניח ישראל והפך גוי, מותר. ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד גוי

אמר **רבינא**: הלכתא: הא ריפתא דשגר גוי ואפה ישראל; אי נמי, שגר ישראל ואפה גוי; אי נמי, שגר גוי ואפה גוי, ואתא ישראל וחתה בה חתויי - שפיר דמי!

דג מליח - **חזקיה שרי ור' יוחנן** אסר. ביצה צלויה - **בר קפרא** שרי ור' יוחנן אסר. כי אתא **רב דימי**, אמר: אחד דג מליח, ואחד ביצה צלויה - **חזקיה ובר קפרא** שרו, ורבי יוחנן אסר

ר' חייא פרוואה איקלע לבי ריש גלותא. אמרו ליה: גביצה צלויה, מאי? אמר להו: **חזקיה ובר קפרא** שרו, ור' יוחנן אסר, ואין דבריו של אחד במקום שנים. אמר להו **רב זביד**: לא תציתו ליה! הכי אמר **אביי**: הלכתא כוותיה דרבי יוחנן! אשקוהו נגוטא דחלא ונח נפשיה

תנו רבנן: הקפריסין, והקפלוטות, והמטליא, והחמין והקליות שלהן - מותרין; ביצה צלויה - אסורה; שמן - **רבי יהודה הנשיא** ובית דינו נמנו עליו והתירוהו

תניא: היא המטליא, היא פשליא, היא שיעתא - גמאי שיעתא? אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**: הא ארבעין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים! ורבה בר בר חנה דידיה אמר: הא שתין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים - ולא פליגי! מר בשניה ומר בשניה! - מייתו ביזרא דכרפסא, וביזרא דכיתנא, וביזרא

מחברת עבודה זרה - ב

דשביללתא, ותררו להו בהדי הדדי בפשורי, ושבקו ליה עד דמקבל.
ומייתי חצבי חדתי, ומלו להו מיא, ותררו בהו גרגישתא. ומדבקין
ביה. ועיילין לבי בני. אדנפקו מלבלבי, ואכלי מינייהו. וקיירי
מבינתא דרישייהו עד טופרא דכרעייהו!

אמר **רב אשי**: אמר לי **רבי חנינא**: "מילין!" ואמרי לה: "במילין!"
תנו רבנן: הכוספן של גוים שהוחמו חמין ביורה גדולה, אסור;
ביורה קטנה, מותר

גואיזו היא יורה קטנה? אמר **ר' ינאי**: כל שאין צפור דרור יכול
ליכנס בתוכה |ודלמא אדמויי אדמוה ועיילוה?! |אלא כל שאין
ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה! |והתניא: אחת יורה גדולה
ואחת יורה קטנה מותר?! לא קשיא! הא כמאן דאמר נותן טעם
לפגם אסור, הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר

אמר **רב ששת**: האי מישחא שליקא דארמאי, אסור |אמר **רב**
ספרא: למאי ניחוש לה?! אי משום איערובי - מיסרא סרי! אי
משום בישולי גוים - נאכל הוא כמו שהוא חי! אי משום גיעולי
גוים - נותן טעם לפגם הוא, ומותר!

געו מיניה **מרבי אסי**: הני אהיני שליקי דארמאי, מאי? - חוליי
לא תיבעי לך, דודאי שרו; מרירי לא תיבעי לך, דודאי אסירי - כי
תיבעי לך מציעאי - מאי? אמר להו: מאי תיבעי לכו?! דרבי
אסר! ומנו? לוי!

שתיתאה - **רב שרי**, **אבוה דשמואל ולוי אסרי** - בחיטי ושערי,
כולי עלמא לא פליגי, דשרי; בטלפחי דחלא, כולי עלמא לא פליגי
דאסיר - כי פליגי בטלפחי דמיא! מר סבר: גזרינן הא אטו הא,
ומר סבר: לא גזרינן

ואיכא דאמרי: בטלפחי דמיא כולי עלמא לא פליגי דאסיר - כי
פליגי בחיטי ושערי - מר סבר: גזרינן הא אטו הא, ומר סבר: לא
גזרינן

מחברת עבודה זרה - ב

אמר **רב**: תרי מיני שתיתאה שדר ברזילי הגלעדי לדוד, דכתיב: (שמואל ב יז) "משכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי"

והשתא הוא, דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא, ולית דחייש להא דאבוה דשמואל ולוי

וכבשין שדרכן לתת בתוכן יין -- אמר **חזקיה**: לא שנו אלא שדרכן, אבל בידוע, אסור אפילו בהנאה {ומאי שנא ממורייס, דשרו רבנן בהנאה? אהתם, לעבורי זוהמא - הכא, למתוקי טעמא **ורבי יוחנן** אמר: אפילו בידוע נמי מותר! {ומאי שנא ממורייס לר' מאיר, דאסיר בהנאה? (**לט,א**) התם, ידיע ממשו - הכא, לא ידיע ממשן

וטריית טרופה, וציר שאין בה דגה כלבית שוטטת בו, והחילק --
{מאי "חילק"? <אמר **רב נחמן בר אבא** אמר **רב**: זו סולתנית
{ומפני מה אסורה? <מפני שערבונה עולה עמה

תנו רבנן: אין לו עכשיו, ועתיד לגדל לאחר זמן - כגון הסולתנית והעפיץ - הרי זה מותר; יש לו עכשיו ועתיד להשיר בשעה שעולה מן הים - כגון אקונס, ואפונס, כטספטייס, ואכספטייס, ואוטנס - מותר

אכריז **רבי אבהו** בקיסרי: קירבי דגים ועוברן, ניקחין מכל אדם - חזקתן אינן באים אלא מפלוסא ואספמיא. כי הא דאמר **אביי**:
האי צחנתא דבב נהרא שריא {מאי טעמא? ^ אילימא משום דרדיפי מיא, והאי דג טמא, כיון דלית ליה חוט השדרה, בדוכתא דרדיפי מיא לא מצי קאי - והא קא חזינן דקאי! ^ אלא משום דמליחי מיא, והאי דג טמא, כיון דלית ליה קלפי, בדוכתא דמליחי

מחברת עבודה זרה - ב

מיא לא מצי קאי - והא קחזינן דקאי! אלא משום דלא מרבה
טינא דג טמא!
אמר **רבינא**: האידנא, דקא שפכי ביה נהר גוזא ונהר גמדא,
אסירי!
אמר **אביי**: האי חמרא דימא, שרי; תורא דימא, אסיר - וסימניך:
טמא טהור, טהור טמא
אמר **רב אשי**: שפר נונא, שרי; קדש נונא, אסיר - וסימניך: (שמות
טז) "קדש לה"
איכא דאמרי: קבר נונא אסור - וסימניך: קברי גוים
רבי עקיבא איקלע לגינזק. אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי
לחיפושא. חפייה בדיקולא. חזא ביה קלפי, ושרייה
רב אשי איקלע לטמדוריא. אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי
לצלופחא. נקטיה להדי יומא. חזא דהוה ביה צימחי, ושרייה
רב אשי איקלע לההוא אתרא. אייתו לקמיה נונא דהוה דמי
לשפרנונא. חפייה במשיכלי חיורי. חזא ביה קלפי, ושרייה
רבה בר בר חנה איקלע לאקרא דאגמא. קריבו ליה צחנתא.
שמעיה לההוא גברא דהוה קרי ליה "באטי". אמר: "מדקא קרי
ליה "באטי", שמע מינה: דבר טמא אית ביה!" - לא אכל מיניה.
לצפרא, עיין בה. אשכח ביה דבר טמא. קרי אנפשיה: (משלי יב)
"לא יאונה לצדיק כל און"

והקורט של חילתית -- מאי טעמא? אמשום דמפסקי ליה
בסכינא! - אף על גב דאמר מר: נותן טעם לפגם מותר, אגב
חורפיה דחילתיתא, מחליא ליה שמנוניתא, והוה ליה כנותן טעם
לשבת, ואסור!

מחברת עבודה זרה - ב

עבדיה דר' לוי הוה קא מזבין חילתיתא. כי נח נפשיה דר' לוי, אתו לקמיה דרבי יוחנן. אמרו ליה: מהו למיזבן מיניה? אמר להו: עבדו של חבר, הרי הוא כחבר!

רב הונא בר מניומי זבן תכילתא מאנשי דביתיה דרב עמרם חסידא. אתא לקמיה דרב יוסף. לא הוה בידיה. פגע ביה חנן חייטא. אמר ליה: יוסף עניא, מנא ליה?! בדידי הוה עובדא! דזביני תכילתא מאנשי דביתיה דרבנאה אחוה דר' חייא בר אבא, ואתאי לקמיה דרב מתנא - לא הוה בידיה. אתאי לקמיה דרב יהודה מהגרוניא. אמר לי: נפלת ליד! הכי אמר שמואל: אשת חבר הרי היא כחבר!²⁵ דתנו רבנן: אשת חבר, הרי היא כחבר; עבדו של חבר, הרי הוא כחבר; חבר שמת, אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן, עד שיחשדו. וכן חצר שמוכרין בה תכלת, הרי היא בחזקתה עד שתיפסל

תנו רבנן: אשת עם הארץ שנשאת לחבר, וכן בתו של עם הארץ שנשאת לחבר, וכן עבדו של עם הארץ שנמכר לחבר, כולן צריכין לקבל דברי חברות. אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ, וכן בתו של חבר שנשאת לעם הארץ, וכן עבדו של חבר שנמכר לעם הארץ, אינן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה, דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר: אף הן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה. וכן היה ר' שמעון בן אלעזר אומר: מעשה באשה אחת, שנשאת לחבר, והיתה קושרת לו תפילין על ידו. נשאת למוכס, והיתה קושרת לו קשרי מוכס על ידו!

אמר רב: חבי"ת אסור בחותם אחד; חמפ"ג מותר בחותם אחד - חלב בשר יין תכלת (לט,ב) אסורין בחותם אחד; חילתית מורייס פת גבינה מותרין בחותם אחד - פת, למאי ניחוש לה? אי משום

25 לפננו נוסף: "תנינא להא"

מחברת עבודה זרה - ב

איחלופי קרירא בחמימא - מידע ידיע! ^ דחיטי בדשערי נמי,
מידע ידיע! ^ אי כי הדדי, כיון דאיכא חותם אחד, לא טרח
ומזייף!²⁶

{ורב, מאי שנא גבינה דלא טרח ומזייף? - חלב נמי, לא טרח
ומזייף! | <אמר **רב כהנא**: אפיק חלב ועייל חתיכת דג שאין בה
סימן! {היינו בשר! <תרי גווני בשר!

ושמואל אומר: בי"ת אסור בחותם אחד; מח"ג מותר בחותם אחד
- בשר יין תכלת אסורין בחותם אחד; מורייס חילתית גבינה
מותרין בחותם אחד - לשמואל, חתיכת דג שאין בה סימן היינו
בשר - "תרי גווני בשר" לא אמרינן!

תנו רבנן: אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא - לא יין ולא מורייס
ולא חלב ולא מלח סלקונדרית ולא חילתית ולא גבינה - אלא מן
המומחה. וכולן, אם נתארח אצל בעל הבית, מותר

מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי, דאמר **ר יהושע בן לוי**: שגר לו
בעל הבית לביתו, מותר. מאי טעמא? בעל הבית לא שביק
היתירא ואכל איסורא! וכי משגר ליה, ממאי דאכיל משדר ליה!

ומלח סלקונדרית -- גמאי "מלח סלקונדרית"? <אמר **רב יהודה**
אמר **שמואל**: מלח שכל סלקונדרי רומי אוכלין אותה

תנו רבנן: מלח סלקונדרית שחורה, אסורה - לבנה, מותרת, דברי
רבי מאיר. **רבי יהודה** אומר: לבנה אסורה, שחורה מותרת. **רבי**
יהודה בן גמליאל משום **רבי חנינא בן גמליאל** אומר: זו וזו אסורה
אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**: לדברי האומר לבנה אסורה
- קירבי דגים לבנים טמאים מעורבין בה; לדברי האומר שחורה
אסורה - קירבי דגים שחורים טמאים מעורבין בה; לדברי האומר
זו וזו אסורה - זה וזה מעורבין בה!

26 עיין רש"י וב"ח דלא גרסי כל זה ועיין תוס'

מחברת עבודה זרה - ב

אמר רבי אבהו משום רבי חנינא בן גמליאל: זקן אחד היה בשכונתנו, שהיה מחליק פניה בשומן חזיר הרי אלו אסורים -- למעוטי מאי? כלחזקיה, למעוטי בידוע; לרבי יוחנן, למעוטי מורייס, וגבינת בית אונייקי. וסתמא כר' מאיר

משנה: ואלו מותרין באכילה: חלב שחלבו גוי וישראל רואהו, והדבש, והדבדבניות - אף על פי שמנטפין, אין בהן משום הכשר משקה; וכבשין שאין דרכן לתת לתוכן יין וחומץ; וטרית שאינה טרופה; וציר שיש בה דגה; ועלה של חילתית; וזיתי גלוסקאות המגולגלין. ר' יוסי אומר: השלחין אסורין. החגבים הבאים מן הסלולה, אסורין - מן ההפתק, מותרין. וכן לתרומה

גמרא: תנינא להא דתנו רבנן: יושב ישראל בצד עדרו של גוי, וגוי חולב לו, ומביא לו, ואינו חושש להיכי דמי? אי דליכא דבר טמא בעדרו, פשיטא! ואי דאיכא דבר טמא בעדרו, אמאי? כלעולם דאיכא דבר טמא, וכי קאי חזי ליה, וכי יתיב לא חזי ליה - מהו דתימא? כיון דיתביב, לא חזי ליה, ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה - קמשמע לן: כיון דכי קאי חזי ליה, אירתותי מירתת ולא מיערב ביה!

והדבש -- דבש, למאי ניחוש לה? אי משום איערובי - מיסרא סרי! אי משום בישולי גוים - נאכל כמו שהוא חי! אי משום גיעולי גוים - נותן טעם לפגם הוא, ומותר!

והדבדבניות, אף על פי שמנטפות, אין בהן משום הכשר משקה -- {ורמינהי: הבוצר לגת - שמאי אומר: הוכשר. הלל אומר: לא הוכשר אאודי ליה הלל לשמאי - התם, קא בעי ליה למשקה - הכא, לא קא בעי ליה למשקה

מחברת עבודה זרה - ב

וטריית שאינה טרופה -- תנו רבנן: גאיזו היא טריית שאינה
טרופה? - כל שראש ושדרה ניכר! גואיזו ציר שיש בה דגה? - כל
שכילבית אחת או שתי כילביות (**מ,א**) שוטטות בו השתא,
כילבית אחת אמרת שרי - שתי כילביות מבעיא?! אלא קשיא -
כאן בפתוחות, כאן בסתומות

איתמר: **רב הונא** אמר: עד שתהא ראש ושדרה ניכר. **רב נחמן**
אמר: או ראש או שדרה

{מתלבית **רב עוקבא בר חמא**: ובדגים, כל שיש לו סנפיר וקשקשת
אמר **אביי**: כי תניא ההיא בארא ופלמודא, דדמו רישיהו
לטמאים

אמר **רב יהודה** משמיה **דעולא**: מחלוקת לטבל בצירן, אבל בגופן,
דברי הכל: אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר

אמר **ר' זירא**: מריש הוה מטבילנא בצירן. כיון דשמענא להא
דאמר רב יהודה משמיה דעולא "מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן
דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר", בצירן נמי לא
מטבילנא!

אמר **רב פפא**: הלכתא: עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחת
ואחת

{מיתיבי: חתיכות שיש בהן סימן, בין בכולן בין במקצתן, ואפילו
באחד ממאה שבהן, כולן מותרות. ומעשה בגוי אחד, שהביא גרב
של חתיכות, ונמצא סימן באחת מהן, והתיר **רבן שמעון בן**
גמליאל את הגרב כולו אתרגמה **רב פפא**: כשחתיכות שוות {אי
הכי, מאי למימרא?! כמהו דתימא? ניחוש דלמא אתרמי! -
קמשמע לן!

ההוא ארבא דצחנתא דאתי לסיכרא. נפק **רב הונא בר חיננא**
וחזא ביה קלפי, ושרייה. אמר ליה **רבא**: גומי איכא דשרי כהאי

מחברת עבודה זרה - ב

גוונא באתרא דשכיחי קלפי?! - נפק שיפורי דרבא ואסר, שיפורי
דרב הונא בר חיננא ושרי

אמר ר' ירמיה מדפתי: לדידי אמר לי רב פפי: כי שרא רב הונא
בר חיננא, בצירן, אבל בגופן לא!

אמר רב אשי: לדידי אמר לי רב פפא: כי שרא רב הונא בר
חיננא, אפילו בגופן! - ואנא לא מיסר אסרינא, דקאמר לי רב
פפא. ולא מישרא שרינא, דהא אמר רב יהודה משמיה דעולא:
מחלוקת לטבל בצירן, אבל בגופן, דברי הכל: עד שיהא ראש
ושדרה ניכר של כל אחד ואחד

יתיב רב חיננא בר אידי קמיה דרב אדא בר אהבה, ויתיב וקאמר:
גוי שהביא עריבה מלאה חביות, ונמצאת כילבית באחת מהן -
פתוחות - כולן מותרות; סתומות - היא מותרת, וכולן אסורות
אמר ליה: מנא לך הא? <מתלתא קראי שמיע לי! מרב ושמואל
ורבי יוחנן!

אמר רב ברונא אמר רב: קירבי דגים ועוברן, אין נקחין אלא מן
המומחה

{רמי ליה עולא לרבי דוסתאי דמן בירי: מדקאמר רב "קירבי דגים
ועוברן אין נקחין אלא מן המומחה", מכלל דדג טמא אית ליה
עובר! ~ורמינהי: דג טמא משריץ - דג טהור מטיל ביצים! <סמי
מכאן עוברן! >>אמר ליה רבי זירא: לא תיסמי! תרוייהו מטילי
ביצים נינהו, אלא זה משריץ מבחוץ, וזה משריץ מבפנים!

למה לי מומחה? <לבדוק בסימנין! דתניא: כסימני ביצים, כך
סימני דגים! - סימני דגים סלקא דעתך?! סימני דגים, סנפיר
וקשקשת כתיב בהו! - אלא כסימני ביצים, כך סימני עוברי דגים!
ואלו הן סימני ביצים: כל שכודרת, ועגולגלת, ראשה אחד כד
וראשה אחד חד, טהורה - שני ראשיה חדין, ושני ראשיה כדין,

מחברת עבודה זרה - ב

טמאה. חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים - טמאה; חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים - טהור; חלבון וחלמון מעורבין זה בזה - זו היא ביצת השרץ #אמר **רבא**: כשנימוחו!

{ולרבי דוסתאי דמן בירי, דאמר סמי מכאן עוברין - **(מ,ב)** והתניא: כסימני ביצים, כך סימני עוברי דגים! אלא תרוצי מתרצת לה?! - כך סימני קירבי דגים! {והיכי משכחת בסימני קירבי דגים, שיהא כד וחד? אמשכחת לה בשילפוחא!

גאם אין שם מומחה, מאי? אמר **רב יהודה**: כיון דאמר "אני מלחתים", מותרין <**רב נחמן** אמר: עד שיאמר: "אלו דגים, ואלו קירביהן"

אורי ליה **רב יהודה** לאדא דיילא: כיון דאמר "אני מלחתים", מותרין!

ועלה של חילתית -- {פשיטא! אלא נצרכה אלא לקרטין שבו! מהו דתימא? ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה - קמשמע לן דהא אישתרוקי היא דאישתרוק, ואתא בהדה

וזיתי גלוסקאות המגולגלין -- {פשיטא! אלא! נצרכא! אף על גב דרפי טובא! מהו דתימא? חמרא רמא בהו - קמשמע לן! הני מחמת מישחא הוא דרפו!

ורבי יוסי אומר: שלחין אסורין -- ג' היכי דמי שלחין? אמר ר' **יוסי בר חנינא**: כל שאוחזו בידו וגרעינתו נשמטת

החגבים הבאים מן הסלולה, אסורין - מן ההפתק, מותרין -- תנו רבנן: החגבין והקפריסין והקפלוטות, הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן הספינה, מותרין - הנמכרין בקטלוא לפני חנוני אסורין, מפני שמזלף יין עליהן. וכן יין תפוחים של גוים הבאין מן

מחברת עבודה זרה - ב

האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה, מותרין - הנמכר בקטלואא
אסור, מפני שמערבין בו יין

תנו רבנן: פעם אחת חש רבי במעיו. אמר: "כלום יש אדם שיודע
יין תפוחים של גוים אסור או מותר?" אמר לפניו ר' ישמעאל בן ר'
יוסי: "פעם אחת חש אבא במעיו, והביאו לו יין תפוחים של גוים
של שבעים שנה, ושתה ונתרפא" אמר לו: "כל כך היה בידך, ואתה
מצערני?!" בדקו ומצאו גוי אחד שהיה לו שלש מאות גרבי יין של
תפוחים של שבעים שנה, ושתה ונתרפא. אמר: "ברוך המקום,
שמסר עולמו לשומרים!"

וכן לתרומה -- גמאי "וכן לתרומה"? אמר רב ששת: וכן לכהן
החשוד למכור תרומה לשם חולין - לפניו הוא דאסור, אבל הבא
מן האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה, מותר. אירתותי מירתת! סבר
שמעי ביה רבנן, ומפסדו ליה מינאי!